

05

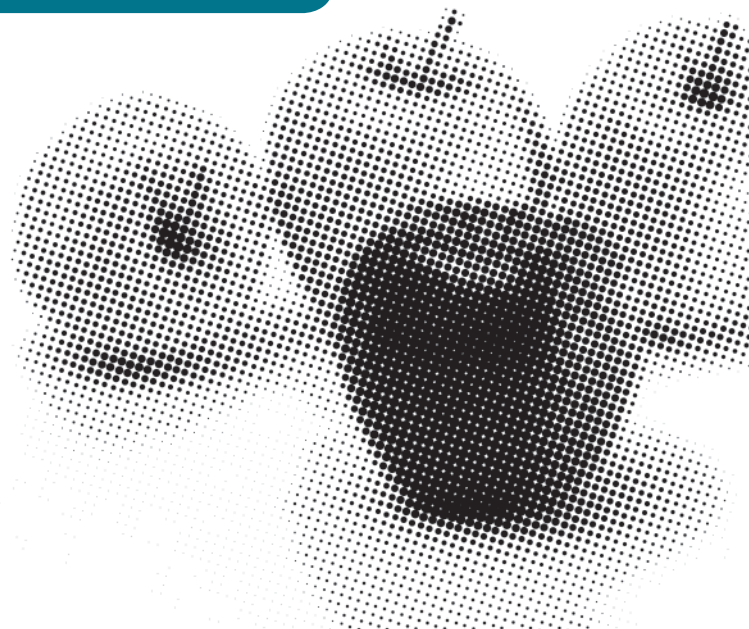
September 2009
Årgang 145

budskabet

Tidsskrift for bibelstudium, trosliv og mission

Tema | I verden – ikke af verden

Et andet borgerskab
Goddag og farvel til verden
Rejsende i længsel

indhold;

leder

02 Et andet borgerskab

tema

04 Goddag og farvel til verden

08 Pilgrimstanken fra Oldkirken til i dag

12 At være pilgrim

14 Rejsende i længsel

horisont

16 Alvorsdrab

17 Agressiv ateisme

andre artikler

18 Gamle og nutidige trends

22 Guds magt og menneskets ansvar

teologi i tiden

26 Når Gud tager fejl ...

etik

30 Prisen for det gode liv

bøger

33 Troen, teksten og konteksten

34 Tro til tiden

35 Hvordan få det sagt?

ISSN 0901-4802

www.budskabet.dk

Budskabet udkommer seks gange om året;

Januar, marts, maj, juli, september og november.

Artiklerne i Budskabet afspejler ikke nødvendigvis redaktionens synspunkter, men redaktionen er ved deres optagelse ansvarlig for, at holdninger og synspunkter må kunne rummes inden for det, som LM står for.

Eftertryk, kopiering og citering er tilladt med tydelig kildeangivelse.

Design Chr Rahbek Olsen / Amalie Pug. Poulsen

Tryk Øko-Tryk

Pris Abonnement: 230 kr.

Unge under 30 år: 135 kr.

Udgiver og ekspedition

Luthersk Mission

Industrivænget 40, 3400 Hillerød

tlf. 4820 7660

dln@dln.dk

www.dln.dk

Redaktion

Alex Dahl Karlsen, cand.scient.pol. (redaktør)

Park Alle 31, 6880 Tarm. karlsen@dlgmail.dk

Flemming Bak Poulsen, forlagsredaktør, København
(redaktionssekretær)

Lene Due Madsen, lærer, Gudhjem

Inge Bøgel Lassen, lærer, Aalborg

Christian Haahr Andersen, præst, Herning

Henrik Gren Hansen, stud.theol., Århus

Et andet borgerskab

AF FLEMMING BAK POULSEN

.....

John Bunyans berømte bog *Pilgrimsvandringen* er et af de mest betydningsfulde værker i litteraturhistorien. Bogen er oversat til mere end 200 sprog, og siden den engelske originaludgave blev udgivet i 1678, har den aldrig været udsolgt, men er hele tiden kommet i nye oplag.

I dag findes den i en række forskellige udgaver og gendigtninger, fra klassiker-udgivelser over tegneserier til videoklip på Youtube. *Pilgrimsvandringen* rangerer næsthøjest på alle tiders bestsellerliste, kun overgået af Bibelen. Ikke helt dårligt gået af en bog, der blev skrevet af en kedelflikker i fængsel.

Bogen har haft stor indflydelse også i Danmark. I sit allegoriske univers sætter den ord og billeder på den tanke at se kristenlivet som pilgrimsvandring mod det nye Jerusalem. En pilgrimsvandring, der er præget af farer, fristelser og åndelige kampe, men også af guddommelig indgriben, hjælp og frelse. Mange kristne kan identificere sig med dette billede af kristenlivet som en åndelig pilgrimsrejse, og tanken har da også bibelske rødder, selvom man leder forgæves efter ordet pilgrimsvandring i Bibelen. Paulus skriver fx:

”For der er mange – jeg har ofte nævnt dem for jer, og nu nævner jeg dem også med gråd – der lever som fjender af Kristi kors. De ender i fortabelse, bugen er deres gud, de sætter en ære i de-

Det afgørende; Vi skal genfinde den åndelige udgave af pilgrimsvandringen.

res skam, de tænker kun på det jordiske. *Men vort borgerskab er i himlene*; derfra venter vi også Herren Jesus Kristus som frelser" (Fil 3,18-20).

Jeg vil nævne tre pointer fra denne tekst.

For det første er det værd at bemærke, hvordan Paulus omtaler de mange, "der lever som fjender af Kristi kors". Det er ikke følelseskold fordømmelse af en stribe af kirkens modstandere, men det er en Paulus, der er berørt til tårer af, at disse mennesker ikke vil tage imod det nyskabende evangelium. Og med netop det syn på sine medmennesker taler han tydeligt om, hvad konsekvensen bliver af den måde, de lever deres liv på.

Disse mennesker har nemlig, for det andet, indrettet sig sådan, at det jordiske fylder det hele. De udtryk, Paulus bruger, er ret brede, men de handler om at leve udelukkende for personlige, legemlige, jordiske behov – som om disse var målet med livet. Problemet er ikke behovene i sig selv, men den plads de får lov at indtage i menneskers liv. De spiser ikke for at leve, men de lever for at spise. Selvom vi i øjeblikket lever under et økonomisk nedsving, kan det nok være værd for os at bruge Paulus' beskrivelse som et spejl ind over vores liv.

Det behøver, for det tredje, ikke være sådan. "Vort borgerskab er i himlene", skriver Paulus om og til de Kristustroende. Vores egentlige hjem er et andet sted, vi er som flygtninge, fremmede – ja pilgrimme – i denne verden. Det betyder ikke, at vi skal foragte eller forsage alt i den verden vi lever i – hvorfor skulle vi dog det? En pilgrim eller flygtning kan sagtens nyde landskabet, hun vandrer igennem, eller gøre brug af de gode forhold i landet, han er flygtet til, selvom det (endnu) ikke er hans land. Men de gode rammer og smukke landskaber bliver ikke det endegyldige. Vores himmelske borgerskab betyder, at verden og vores jordiske le-

gemlige behov ikke er livets endelige mål. Det mål har vi et andet sted – nemlig i himlene hos Gud.

Pilgrimsvandring er oprindeligt noget meget konkret. Et menneske tog ud på en rejse med et bestemt mål, et helligt sted, som man måske i årevis havde set frem til at nå. Med Bunyans banebrydende bog sker der en inderlig- og åndeliggørelse af pilgrimsvandringen. Især i protestantiske kredse, hvor *Pilgrimsvandringen* særligt slog igennem, bliver pilgrimmen et meningsfuldt billede på den kristne.

I vores tid genopdager mange (også i lutherske kredse) pilgrimsvandringen som en god måde at finde fordybelse og slippe tidens stress og jag på. Vi ser en ny pilgrimstanke blomstre frem, hvor man er optaget af at bruge de mere sansbare og meditative elementer fra oldkirken, som til i dag særligt er blevet bevaret i den katolske og ortodokse kirke. Ofte sker det med en vis brod imod nogle angiveligt sanse- og følelsesforskrækkede lutherske kirkemiljøer.

Hverken Jesus, Paulus eller Luther var særligt sanseforskrækkede, men de havde alle et skarpt blik for, hvad der er altafgørende midt i alt det vigtige. Jesus spørger fx: "For hvad hjælper det et menneske at vinde hele verden, men miste sig selv eller bøde med sig selv?"

Der kan meget vel være brug for, at vi som kristne i dag genopdager og bruger nogle former, der taler til vores sanser og følelser – for mennesker er forskellige, når det gælder indlæring og hvad, der taler til os. Men det afgørende for os alle er, at vi også genfinder den åndelige udgave af pilgrimsvandringen – den gudsskabte målbevidsthed, der i alt hvad den i øvrigt gør, har hans virkelighed for øje.

Goddag og farvel til verden

Om verdensforsagelse og glæden over det skabte i Bibelen

AF CLAUS L. MUNK

.....

”Elsk ikke verden og heller ikke det, som er i verden. Hvis nogen elsker verden, er Faderens kærlighed ikke i ham” (1 Joh 2,15). Så klart og kategorisk udtrykker apostlen Johannes sig. Verden er ond, og vi skal ikke have noget som helst med den at gøre.

Er askese et ideal?

Men hvad vil det sige? Vil det sige, at vi ikke har lov til at glæde os over livet her på jord, samværet med andre mennesker og gode oplevelser i en fantastisk natur?

Sådan har nogle faktisk tænkt. Jo mindre vi har med denne verdens ting at gøre, des bedre er det. Et særligt berømt eksempel på denne livsholdning er Simon Søjlehelgen i Syrien (død 459). Han levede i mange år oven på en 25 meter høj søjle for at være himmelen så meget nærmere og distancere sig mest

muligt fra verden.

Mange har i tidens løb haft et asketisk liv som ideal. I en periode af kirkens historie herskede der ligefrem en form for dobbelt etik, en lavere for almindelige kristne, der ville leve og virke i verden, og en højere for de fuldkomne kristne, der ville forlade verden for i fattigdom og ugift stand at føre et liv, som var indviet til fromme betragtninger.

Martin Luther var en af dem. Som ung valgte han at blive munk og gik til sagen med stor nidkærhed. Han pinte og plagede sig selv for at lægge afstand til verden og tjene Gud. Senere, da han nåede frem til evangelisk klarhed, gjorde han kraftigt op med tanken om klosterlivet som den rigtige måde at forsage verden og tjene Gud på.

Hvad siger Bibelen nemlig om denne sag? Hvad er det for en ver-

den, vi ikke skal elske? Og hvad er det for en verden, som vi faktisk ærer Gud ved at leve i og glæde os over?

Den verden, vi må glæde os over

Bibelen taler meget om den verden, vi må glæde os over, og som vi er bestemt til at leve i. Allerede på dens første blade læser vi om, hvordan Gud skabte himlen og jorden og alt, hvad der er, og at det var godt.

Der indtraf ganske vist en forfærdelig katastrofe – syndefaldet førte død og forbandelse med sig; men midt i det hele er selve skaberværket stadig Guds og i sig selv godt.

Derfor er det også positivt at forstå, når Gud i det fjerde bud gør det klart, hvad følgen af at ære sin far og mor er: ”for at du må få et langt liv på den jord, Herren din Gud vil give dig” (2 Mos 20,12). Hele Guds plan med at føre Israels folk ind i det forjættede land gik i virkeligheden ud på at velsigne folket, dvs. at de skulle opleve glæden ved livet i den verden, som Kana’ans land skulle være for dem.

Skaberværket er vidunderligt

Ikke mindst i Salmernes Bog sættes der ord på, hvor vidunderligt skaberværket er. Ikke for at vi skal tilbede skaberværket, men for at ophøje ham, der står bag det, Skaberen.

Kong David udtrykker (Sl 8), hvordan han fascineres ved synet af himlen, månen og stjernerne. Det er alt sammen udtryk for, hvordan Gud har bredt sin ”pragt ud på himlen”.

Salme 33 griber tilbage til skabelsens morgen og priser Gud som den, der talte, og det skete. Fantastisk! Dermed er det også klart, at skaberværket ikke er blevet til på grund af en misforståelse, sådan som det fremgår af forskellige mysteriereligioner. Det

er heller ikke ondt i sig selv, så man skal være bange for at grave i jorden og udforske den eller for at slagte en ko.

I flere salmer bruges forskellige fysiske fænomener – fx i Salme 93: ”de vældige vandes buldren” og ”havets mægtige brændinger” – som basis for at beskrive, hvor højt ophøjet Herren er. Han er mere end det ene og det andet naturfænomen. En sådan sammenligning forudsætter, at salmisten er fascineret af naturfænomenerne og oplever dem som noget positivt.

Salme 104 er måske det stærkeste eksempel på, hvordan salmisten udtrykker sin hyldest til Gud udelukkende med afsæt i skaberværket og fryder sig over, hvordan naturen udfolder sig. Vand vælder frem, så de vilde dyr kan få slukket deres tørst. Himlens fugle kan bygge deres reder i nærheden og sidder og kvadrer på grenene. Græsset gror til gavn for kvæget, og planter vokser, så der kan frembringes brød af jorden – og vin til glæde for mennesker! I de høje bjerge kan stenbukken leve, og i klipperne kan grævlingen finde skjul. Også havet nævnes med sit mylder af små og store fisk og som basis for sejlads! Selv betegner salmisten det hele som Guds ”mange værker”, som alle er skabt med visdom. Og han udtrykker det ønske eller den konstatering, at ”Herren skal glæde sig over sine værker”. Og – kan vi tilføje – når Herren selv kan glæde sig over skaberværket, og det vel at mærke efter syndefaldet, så må vi mennesker i høj grad også kunne gøre det.

Jesus og de første kristne glædede sig over skaberværket

Jesus glædede sig også over skaberværket. Det er med det udgangspunkt, at han fx i Bjergprædikenen henviser til himlens fugle og markens liljer som en hjælp mod at bekymre sig. Fuglene hverken sår eller høster, men alligevel får de føden – herligt. Og ➤

Om skaberværket; Det er i udgangspunktet godt, og vi skal ikke have dårlig samvittighed ved at leve i verden og glæde os over den.

liljerne på marken spinder ikke. Alligevel er de langt flottere klædt på, end kong Salomo var. Er det ikke fantastisk?

De første kristne var også præget af glæde og fascination over skaberværket. Det indgik ligefrem i deres bønner. Efter løsladelsen af Peter og Johannes står der fx om menigheden, at de bad til Gud: "Herre, du, som har skabt himlen og jorden og havet med alt, hvad de rummer ..." (ApG 4,24) Sådan kan man naturligvis kun bede, hvis himlen og jorden og havet osv. i sig selv er noget godt. Paulus udtrykker sig på samme måde (ApG 14,15; 17,24).

Paulus afviste askesen

Og hvad askese angår, var Paulus meget afvisende. Forbud mod at tage, smage og røre ting, der er bestemt til at bruges, er menneskebud og skånseløshed mod legemet (Kol 2,20-23).

Tilsvarende gør han op med "løgnagtige læreres hykleri": "De forbyder ægteskab og kræver, at man holder sig fra føde, som Gud har skabt til at modtages med tak af dem, der tror og har erkendt sandheden. For alt, hvad Gud har skabt, er godt og skal ikke forkastes, når man tager imod det med tak; for det helliges ved Guds ord og ved bøn" (1 Tim 4,3-5).

(Det frivillige afkald er noget ganske andet end askese. Her afstår man med frigjort samvittighed fra et eller andet godt for derigennem at kunne tjene sine medmennesker.)

Gud vil, at vi skal leve i verden

Der skulle således ikke være tvivl om, hvordan vi ifølge Bibelen skal se på skaberværket. Det er i udgangspunktet godt, og vi skal ikke have dårlig samvittighed ved at leve i verden og glæde os over den. Tværtimod er det Guds gode vilje med os, at vi som Guds børn "arbejder med vores håndværk, går, står, spiser, drikker,

sover og gør alle slags gerninger til legemets næring eller almen nytte" (Luther i skriftet "Om de gode gerninger"). Alt sammen vel at mærke reguleret af Guds ord og bøn (1 Tim 4,5).

Den verden, vi skal tage afstand fra

Når apostlen Johannes skriver, at vi ikke skal elske verden, så er det altså ikke den skabte verden og livet med Gud i den, han tænker på. Men hvad er det så for en verden, vi skal tage afstand fra – forsage?

Jo, "verden" betyder hos Johannes og flere andre steder i NT den gudsfiendske menneskehed og synden (mens "verden" altså mange andre steder betegner skaberværket). Det fremgår også klart af v.16, hvor han omtaler "alt det, som er i verden" og derefter præciserer: "kødets lyst, øjnenes lyst og pral med jordisk gods".

Det er ikke verden som materie, han har i tankerne, men det onde i verden, som mennesker efter syndefaldet er eksponenter for. Synden i al dens mangfoldighed, herunder det egoistiske begær, selvdyrkelsen, udbytningen af andre, misbruget af det skabte, ressourcespildet osv.

Det er heller ikke kroppen som sådan med dens funktioner, der er problemet, men den afsporede brug af tungen til bagtalelse, hæn-derne til tyveri, seksualiteten til sex uden for ægteskabet, osv.

Dette fremgår af en lang række af NT's formaninger (fx Rom 12,1ff.; Ef 4,1ff.; 1 Pet 4,1ff.). Der findes en masse sandt og godt også på det mellem menneskelige plan, og det skal vi sige ja til (Fil 4,8). Men der findes også meget skidt, og det skal vi forkaste (Sl 36,5; 1 Thess 5,22).

Syndens verden i os og omkring os

Hvor møder vi denne gudsfiendske og livsødelæggende verden?

Claus L. Munk f. 1948

Missionsteologisk kandidat fra Fjellhaug Misjonshøgskole 1975. Prædikant i Luthersk Mission.

Tidligere landsungdomssekretær, missionsskolelærer, forlagsleder og forlagsredaktør.

Det uhyggelige er, at vi faktisk alle bærer denne verden i vores eget indre. Det, NT kalder "kødet", er netop denne verdens væsen i vores sind (jf Rom 6,1ff., 8,6ff.). Derfor har også den mest afsondrede asket i virkeligheden haft nok at kæmpe med i sig selv.

Men den gudsfjendske verden kommer også til os udefra, gennem ikke-kristne mennesker. Ikke-kristne er ifølge NT dybest set ledet af denne verdens tidsånd og påvirker derfor også med denne ånd (Ef 2,2; 6,10ff.). Det betyder ikke, at vi ikke skal have med dem at gøre. For det skal vi. Vi er faktisk her i verden for at tjene dem. Men det betyder, at vi i omgangen med dem, skal tage os i agt, så vi ikke selv ledes på afveje (2 Pet 2,1ff.; Judas v.23).

Hvad fylder vi os med?

I en medietid som vores er det særlig aktuelt at være opmærksom på dette forhold. For det er for det meste ikke-kristne, der kommer til orde og sætter dagsordenen i medierne. De bestemmer vinklingen af både nyhedsstof og dokumentarudsendelser og indholdet i underholdningen. Derfor er det en stor udfordring – det gælder ikke mindst i hjem med børn og teenagere – at skille skidt fra kanel, så vores mediebrug ikke bliver en kanal for det onde ind i hjem og hjerter.

To nyere bøger stiller skarpt på denne problematik. Joshua Harris belyser i sin bog "Når lysten melder sig" (LogosMedia 2007) problemet med det enorme seksualmoraliske kaos, vi befinder os midt i, og som de elektroniske medier i høj grad er eksponenter for. Mange film og tv-serier formidler det indtryk, at utroskab er et godt valg. Han advarer imod, at vi gennem vores mediebrug laver en madpakke til begæret, så det gamle menneske i os kan boltre sig – i stedet for at det forbliver korsfæstet med Kristus.

John Benton udvider i sin bog "Men vi skal mættes" (Credo 2008)

perspektivet til også at omfatte forbrugerismen. Tv er forbrugerismens profet og dets "evangelium" er, at moral er underordnet, når bare du bliver underholdt.

Hvad jager vi efter?

Men den verden, apostlen Johannes har i tankerne, er ikke kun umoral. Verden er også selvretfærdigheden og æresygen. Luther peger (i sit skrift "Om de gode gerninger") på, hvordan det ifølge det første bud gælder om, at vi ikke søger vores eget navn eller vores egen berømmelse og "stort skrig for os selv, for at alle skal synge og tale om en" (sml. selvpromoverende realityprogrammer i tv). Han nævner, at det af samme grund er farligt for dem, der ikke har erfaring i Guds bud, at læse de hedenske bøger, fordi de er gennemsyrede af denne æresygens gift. Heri fremstilles de mennesker som de bedste, der tilsidesætter legeme og liv, venner, gods og alt, blot for at vinde ros og ære (sml. store dele af den elitesport, der dyrkes i dag, hvor man for ærens og vindings skyld driver rovdrift på sin krop og tilsidesætter både familie og venner). Også i kristen sammenhæng findes der masser af fristelser til selvdyrkelse og æresyge i form af pral med penge, ejendom, udstyr, bogsamlinger, akademiske titler, stillingsbetegnelser osv.

Lad os forsage Djævelen

Her gælder det helt konkret om, at vi hver især kæmper for at holde os til Guds ord, når det siger: "Elsk ikke verden". Vi må ved Guds nåde sige klart nej til det onde. Gør vi ikke det, er ordet knivskarpt: Så er Faderens kærlighed ikke i os! – Vi elsker ikke Gud.

Ligeledes gælder det om, at vi siger ja til alt det i verden, som Gud selv siger ja til – og dergennem ærer ham.

Pilgrimstanken fra Oldkirken til i dag

AF KURT E. LARSEN

.....

Hvem ville for 30 år eller blot 10 år siden have troet, at man nogensinde skulle opleve en renæssance for pilgrimsvandringer i det sekulariserede, lutherske Danmark? Men det er ikke desto mindre en virkelighed, og i denne artikel skal vi se lidt på pilgrimstankens historiske rødder, og den forvandling, tanken har taget i vores tid.

Martyrernes steder i oldkirken

I år 155 blev den gamle Polykarp, biskop af Smyrna, martyr efter et langt liv som discipel af Jesus. Det er gribende at læse beretningen *Polykarps martyrium* (i *De apostolske fædre*, Det danske Bibelselskab 1985). Han blev ført ind på stadion til en vred men-

neskemængde, der ville ham til livs. Den romerske prokonsul sagde til ham: "Sværg og jeg vil sætte dig fri – forband Kristus", men Polykarp svarede: "I 86 år har jeg tjent ham, og han har ingen uret gjort mig. Hvorledes kan jeg så spotte min konge, som har frelst mig?"

Prokonsulen truede så med at dræbe ham med vilde dyr eller med ild, hvis ikke Polykarp afsværgede sin tro, men hertil lød svaret: "Du truer med ild, der brænder en tid og kort efter går ud. For du er uvidende om den ild, der ved den kommende dom og i de evige pinsler er beredt de ugudelige. Men hvorfor tøver du? Gør dog, hvad du vil?"

Da Polykarp var stillet på bålet, rettede han øjnene mod Himlen og bad: "Herre, almægtige Gud, du som er Fader til din elskede og højlovede Søn, Jesus Kristus, du gennem hvem vi har fået

At mindes; Det kan være trosstyrkende at læse og høre om de gamle troskæmper, og endnu stærkere kan det virke at være fysisk der, hvor det skete.

kendskab til dig, du som er Gud for engle, for magter, for hele skabningen og for den slægt af retfærdige, der lever for dit åsyn! Jeg priser dig, fordi du har anset mig værdig til denne dag ..."

Siden samlede de kristne de jordiske rester af Polykarp op fra asken: "Således kunne vi senere samle hans ben op, der var os mere værdifulde end ædelstene og mere dyrebare end guld, og vi anbragte dem på et passende sted. Der vil Herren, hvis vi har mulighed for det, lade os samles i jubel og glæde for at fejre hans fødselsdag som martyr både til minde om dem, som allerede har udkæmpet deres kamp, og som en øvelse og forberedelse for dem, der vil komme til at kæmpe".

Her har vi noget af baggrunden for den kristne valfarts- og pilgrimstradition. De kristne i oldkirken drog på Polykarps dødsdag hen til det sted, hvor Polykarps ben lå begravet – for at glæde sig over det kristne håb, for at mindes hans standhaftighed i døden og for at forberede sig selv på at kunne komme til at lide tilsvarende. Det er ikke forkert. De har snarere levet op til Bibelens egne ord: "Tænk på jeres ledere, som har talt Guds ord til jer, betragt udfaldet af deres livsløb og efterlign deres tro" (Hebr 13,7). Det kan være trosstyrkende at læse og høre om de gamle troskæmper, og endnu stærkere kan det virke at være fysisk der, hvor det skete.

Kristendommen lægger vægt på tid, sted og krop

I oldkirken kæmpede de kristne meget mod den overåndelige religion "gnosticismen", der foragtede det legemlige. Over for den trussel var det for de kristne vigtigt at understrege det kropslige og historiske i kristentroen. Gud blev faktisk menneske julenat. Jesus opstod med legeme og sjæl, og Polykarps døde krop skulle

en dag bogstaveligt oprejses til nyt liv. Jesus har omsorg for vores kroppe, og derfor kan vi heller ikke være ligeglade med hverken vores egen eller andres kroppe. Gud virker ind i denne verden, fysisk og historisk, derfor er troen også knyttet til steder og tider – modsat H.C. Andersens eventyr, der er løsrevet fra tid og sted.

Moderen til den første kristne kejser hed Helena, og hun besøgte i år 324 som den første pilgrim de steder i Israel, hvor Jesus og apostlene havde vandret. Siden blev det en udbredt skik at tage til det, man begyndte at se som "det hellige land". Kirkefaderen Hieronymus anbefalede at rejse dertil, og tilstrømningen af europæere til Mellemøsten ligger bag selve ordet "Pilgrim", der er en gengivelse af ordet "peregrinus" (fremmed).

I katolsk tradition blev der med tiden gjort rigtigt meget ud af dette med de hellige steder. Det er heller ikke uden betydning. Man kan få en oplevelse af det på en dansk kirkegård i dag. Når jeg står ved en grav, hvori der ligger et menneske – en bedstefar, en ven, en prædikant – der med sit ord og liv var et vidnesbyrd om Gud for mig, så kan det være trosstyrkende. De blev selve livets vidner om at Guds gerning faktisk kan ske på denne jord. Gravstedet i sig selv minder derom, ikke kun ved de gode ord, der måske står på gravstenen. Det er således ikke tilfældigt, at omsorg for grave og pasning af kirkegårde har været et kendetegn for de kristne fra første færd. Det er nok heller ikke tilfældigt, at dansk kirkegårdsskik forfalder i takt med sækulariseringen, så flere nu vil begraves i de ukendtes grav eller have deres aske strøet ud over havet.

Et andet eksempel på stedets betydning: Når jeg kommer ud til den jyske vestkyst, er det noget særligt for mig at passere stedet Holmsborg, hvor jeg i juli 1972 mødte levende kristentro og for første gang selv hørte kaldet fra Gud til personlig tro. Jeg tager ➤

En pointe; Jesus har omsorg for vores kroppe, og derfor kan vi heller ikke være ligeglade med hverken vores egen eller andres kroppe.

ikke på pilgrimsfærd dertil, men det sted er nu alligevel noget særligt.

Det er altså ikke det med steder og historie og pilgrimsfærd til bestemte lokaliteter, der er noget galt med i sig selv. Men noget gik galt!

Pilgrimsrejserne udartede i middelalderen

I løbet af middelalderen skete der en fejludvikling af de oldkirkelige tanker. Hver kirke blev pålagt at have en knogle eller en anden efterladenskab ("relikvier") fra hellige mennesker, for erved kunne man give aflad. Det blev erklæret for en god gerning, fortjenstfuldt over for Gud, at drage på pilgrimsfærd. Derfor greb skikken om sig. Da Luther var 13 år gammel passerede på én dag ikke færre end 142.000 pilgrimme de hellige relikvier i Aachen! Da der var forekommet helbredelser ved hellige menneskers grave, strømmede tusinder af syge til netop disse steder for at få helbredelse, fordi man fokuserede så meget på undere.

Luthers reaktion mod valfarterne

Luther og de andre reformatorer reagerede imod valfarter og pilgrimsrejser – og især mod den ideologi, som var blevet lagt ind i dem i løbet af middelalderen. Fordi andre opfattede pilgrimsfærd som en god gerning, der kunne være med til at skaffe frelsen, kaldte de skikken skadelig. Det ødelagde folks kendskab til frelsen af nåde ved tro, og det hindrede dem i at være tro i kald og stand derhjemme. Luther skrev fx i de Schmalkaldiske artikler:

"For det tredje er der valfarterne. Også her har man søgt messer, syndernes forladelse og Guds nåde. For messen har behersket det hele. Nu er det jo sikkert og vist, at sådanne valfarter ikke er påbudt os. De er heller ikke nødvendige, for vi kunne få det på en

meget bedre måde og kunne undlade dem uden synd eller fare. Hvorfor forlader man sin egen præst, Guds ord, hustru og børn, derhjemme, selv om de er nødvendige og påbudt, og løber efter Djævelens blændværk, der er unødvendigt, usikkert og skadeligt? Udelukkende fordi Djævelen har besat paven og fået ham til at rose og stadfæste sådanne ting, for at folk i hobetal kunne løbe væk fra Kristus og hen til deres egne gerninger og blive afgudsdyrkere. Det er den værste skade, rent bortset fra at det er en unødvendig ting, hverken befalet eller tilrådet, usikker og tilmed skadelig. Derfor kan der heller ikke her viges eller gives efter" (2. del, artikel 2, efter www.lutherdansk.dk).

Snarere end at tage på pilgrimsrejse skulle man efter Luthers mening blive hjemme og passe sin familie og så i øvrigt høre Guds ord i sin egen menighed!

Helt så kategorisk afvisende er vores lutherske bekendelsesskrifter ikke. Melancton, der har forfattet den Augsburgske Bekendelse, gik altid lidt mere stille med dørene:

"Med urette anklages vore (menigheder) for, at de forbyder gode gerninger, for deres foreliggende skrifter om de ti bud og andre af lignende indhold bevidner, at de har ført nyttig lære om alle livets forhold og pligter, hvilke livsforhold og hvilke gerninger der i et ethvert kald behager Gud. Derom lærte prædikanterne forud kun lidet og fremhævede kun barnagtige og unødvendige gerninger, såsom bestemte helligdage, bestemte faster, broderskaber, valfarter, helgendyrkelse, rosenkranse, munkevæsen og lignende. Dette vænner vore modstandere sig nu af med efter vor påmindelse og prædiker ikke så meget om disse unyttige gerninger som forhen" (Den augsburgske Bekendelse, artikel 20, fra www.folkekirken.dk).

Melancton har altså lagt mærke til, at man i den romersk-ka-

Kurt E Larsen f. 1955

Cand.theol.1981.

Ph.d. lektor i kirkehistorie ved
Menighedsfakultetet i Århus.

tolske kirke på hans tid var begyndt at lægge mindre vægt på bl.a. valfarter end tidligere. Igen lægger vi mærke til, at polemikken er rettet mod misbrug af valfarter og pilgrimsfærd som en god gerning – ikke mod den oldkirkelige skik i sig selv. Dermed rammer ordene heller ikke genoplivelsen af pilgrimstanken i vores tid.

Hvorfor interessen for pilgrimsrejser igen?

Der er næppe mange lighedspunkter mellem middelalderens udskejelser og vor tids pilgrimsture. Måske er der egentlig heller ikke så mange lighedspunkter til oldkirkens syn. Det er ikke mit indtryk, at ret mange vandrer til Santiago de Compostella for at dvæle ved apostelen Jakobs grav og styrkes i troen ved tanken på hans martyrium.

Det er vist snarere en anden god tanke, der ligger bag. I det moderne samfund er man kommet på afstand af skaberværket – af vej og vind, af krop og natur. En del af os arbejder dagligt bag en computerskærm og har måske ikke andet forhold til vejret end vejrudsigten fra www.dmi.dk. Den eneste udfordring vores krop får, er måske i det indendørs fitnesscenter, hvor man kommer, fordi kontorstolen giver dårlig ryg. Dyr og fugle ser det moderne menneske på Discovery Channel.

Det er på baggrund af den ensidighed i den moderne tilværelse, man skal se den nye interesse for pilgrimsrejser. Det er i sig selv en oplevelse at blive blæst igennem på en vandretur, mærke kroppens grænser i form af udmattelse og vabler, være off-line i dagevis, være overladt til egne tanker og fuglenes sang.

Ingen kommer vel Gud nærmere blot ved at vandre, men det

kan ikke udelukkes, at sindet bliver opladt for at høre ord fra Gud på en anden måde end i hverdagen. Måske giver vandringen den kristne ro til at meditere over de bibelord, man kender. Eller den åndeligt søgende sjæl bliver åben for at høre og betænke de bibelord, som læses undervejs på turen.

Jesus talte til Emmaus-vandrerne på vejen, mens de gik. I dag taler Jesus til os gennem sit ord, og måske kan man bedre lytte til det under en vandring. Netop ved konkret at vandre fremad kan det komme til at stå klarere for en, at livet i sig selv er en vandring, frem mod et evigt mål, der let kan glemmes i hverdagens travlhed. Eller vandringen giver ro til at besinde sig på nogle af livets sande værdier og mål, der også let kan glemmes.

Kristenlivet er jo en vandring i helliggørelse. Vi har ikke behov for at blive pilgrimme til Lourdes, Toronto eller Medjugorje for at opleve, at Gud åbenbarer sig synligt i dag, for Gud har allerede åbenbaret sig tilstrækkeligt i sit ord. Vi vandrer med Gud, som vi allerede tilhører ved dåben og troen. Vi vandrer fremad på helliggørelsens vej, hvor vi ved ordet og nadveren gerne skulle ligedannes mere og mere med Kristus. Kristenlivet er en vandring i kamp og strid, i troens stadige øvelse, i forsagelse og tro. Kristenlivet er en kort pilgrimsfærd frem mod et evigt himmelsk mål, hvor vi skal se Jesus som han er. Alt hvad der kan hjælpe os til at holde ud på troens vandring, må vi byde velkommen.

Udnyttet på den rette måde kan pilgrimsturene også være en brugbar missionsmetode. Måske kan den lære fortravlede nutidsmennesker noget af det, vi synger i salmen: "Jeg er fremmed, jeg er en pilgrim".

At være pilgrim

- nogle personlige erfaringer

AF PETER VESTERGAARD OLSEN

.....

I efteråret 1994 læste jeg på anbefaling Magnus Malms "Vejviser". Den blev en stor opmuntring for mig. Malms henvisning til ørkenfædrene blev samtidig mit første møde med 'den nye pilgrims-tanke'.

Under en periode med stress tog jeg det følgende år på retræte i Norge. Det var noget ganske nyt, med faste tider, tavshed det meste af dagen og under måltiderne, hvor der til gengæld var musik. Retrætens opsætning og indhold var sammensat af elementer fra meget forskellige sammenhænge.

På den positive side blev jeg glad for veksellæsning af bibeltekster og for den anderledes og sigende nadverliturgi. Endvidere gik jeg til frivilligt, personligt skriftemål. Der blev brugt det ritual, som

er i den norske salmebog. Den unge leder, jeg var sammen med, syntes vist, det var en noget lille synd at bekende, men jeg har sjældent været så glad og fri efterfølgende. Samme aften havde vi programmæssigt "stille andagt", hvor vi var sammen i kapellet uden nogen formel ledelse. Der var frihed til at sige en bøn eller en lovprisning, men vi sad blot i tavshed, måske tre kvarter. Under denne samling var det, som om himlen åbnede sig for mig, og jeg frit kunne være sammen med Gud. Siden den oplevelse har mit bønsliv været forandret, og det er blevet meget lettere at bede.

På den negative side havde vi Jesus-meditation på programmet. Det er en form for visualisering af situationer fra evangelierne, hvor Jesus optræder. Ophavsmanden er Ignatius af Loyola. Man lever sig ind i en tekst og lader den vokse op for sit indre, så man ser, hører og fornemmer det, der sker. Meditationen indrammes

Personligt; Det bedste, som denne pilgrimsstrømning har lært mig, er stilheden foran Guds ansigt.

Peter Vestergaard Olsen f. 1954
Akademiingeniør 1982. Patentrådgiver.

af bøn. Jeg var skeptisk, kunne ikke finde indvendinger imod det, men havde bedt om afklaring forinden. Under en af de første meditationer opfattede jeg en Jesus med forvrænget og frastødende udtryk i ansigtet. Jeg brugte derefter meditationstiden til almindeligt bibelstudium. Senere har jeg læst en kritisk artikel, hvor metoden sammenlignes med shamanisme.

Siden har jeg deltaget i flere retræter forskellige steder og afprøvet andre elementer. Blandt andet har der været anvendt lys og symboler og endda ikoner. Det har været interessant at opleve disse ting, men ikke meget af det efterlod noget varigt indtryk. Nogle gange har jeg følt, at disse symboler mere blev noget spændende i sig selv i stedet for at pege på Kristus og hjælpe min tro.

Efter den første retræte, der varede 5 dage, mente jeg, at tre døgn bør være minimum for en retrætes varighed, men senest har jeg deltaget i en enkelt dags retræte i en lokal frimenighed, og den var til hjælp og stor opbyggelse for mig. Der var her afsat flere perioder til bøn/overvejelse/læsning.

Jesus-bønnen, et element fra den østlige kirketradition, har jeg brugt i en længere periode. Det består i sin enkleste form i at gentage navnet Jesus, i en mere udvidet form at gentage "Herre Jesus Kristus, du Guds Søn, forbarm dig over mig synder". Det var et behov for mig en tid. Med tiden er trangen blevet mere det at takke og prise Gud for det, han har gjort og gør for mig.

En bedesammal anskaffede jeg tidligt, og den bruger jeg stadig. Det med at gå på knæ under bedemøderne blev tilsyneladende afskaffet for en generation siden, men jeg synes, det er

naturligt og godt at lade kroppen følge sjælens holdning overfor Gud.

Det bedste, som denne pilgrimsstrømning har lært mig, er stilheden foran Guds ansigt. Altså god tid uden afbrydelser, uden støj fra omgivelser og væk fra daglige gøremål og forpligtelser og kombineret med bøn, læsning og overvejelse. Støjen fra medier og nye kommunikationsmidler trænger ind i vores dagligliv og hjem med budskaber, prioriteringer og en dagsorden, der er vidt forskellig fra den, der kommer fra Guds ord og Guds ånd. Vi kan og skal kontrollere den fremmede indflydelse – som Jesus gjorde, når han trak sig af sides.

I den nye pilgrimstanke er der en klar tendens i retning af at gøre livet med Gud mere tydeligt for de fem sanser. Gud er i udgangspunktet usynlig og ufølelig, og min inderste længsel er at se ham, at røre ved Jesus, at få bekræftet det, jeg håber på. Et udtryk brugt i retrætebevægelsen er "at se den usynlige". Men det er en tilsnigelse, for ordet fra Hebræerbrevet taler om Moses, der i tro holdt ud "som om han så den usynlige". Moses forlod Egyptens herlighed i tillid til Guds løfter. Han kunne hverken se Gud eller opfyldelsen af løfterne, kun hans trosøverbævisning gjorde Gud til en nærværende virkelighed. Men hans udholdenhed i tro førte senere til en håndgribelig oplevelse af Guds handlinger.

Det er også min erfaring. Og selv om vejen kan være ujævn, og det til tider ikke er så nemt at gå den, er min konklusion som salmistens:

"Du lærer mig livets vej; man mættes af glæde for dit ansigt, livsalighed er i din højre for evigt".

Rejsende i længsel

AF LEO STÅLEGÅRD POULSEN

.....

"En pilgrim er en rejsende i længsel". Denne beskrivelse fandt jeg ved at google ordet. Sådan oplever jeg også ofte kristenlivet her på jorden. Det er præget af længsel efter det fuldkomne. Den samme længsel bliver udtrykt i sangen:

Jeg er fremmed, jeg er en pilgrim,
kun en aften, kun en aften bor jeg her.

O stands mig ikke, thi jeg vil følge

Guds folk til strid gennem ørk og bølge. (Se ÅSS nr. 617)

Denne sang har jeg ofte sunget. Et af vore børn sagde for mange år siden til sin søster: "Hvorfor går far og synger, at han er fremmed og 'pil' grim" (Et lokalt bornholmsk udtryk for et mindre kønt udseende)?"

Ja, hvorfor synge denne sang? For mig kan der være flere årsager til at bryde ud i sangen med himmellængsel:

Tomhed

Vi begynder tidligt i livet med at ville være først, størst, bedst og

flottest. Vi kan se det hos små og lidt større børn, som endnu ikke har forstået at skjule det. Det følger os dog hele livet, som en del af vores egoisme. Der er så meget jeg gerne vil: bygge, udvide og samle jordisk gods. Men når jeg forsøger at lave paradys på jord, har jeg oplevet at blive stoppet af Gud.

Det er nåde fra ham at blive mindet om, at det er jag efter vind, som det er udtrykt i Præd 1,2: "Endeløs tomhed, sagde prædikereren, endeløs tomhed, alt er tomhed". Denne tomhed føles, når jeg er kørt træet i arbejdet og i livet. Så er det tankevækkende at møde ordet fra Ordspr 10,22: "Det er Herrens velsignelse der gør rig, slid følger intet til". Så må jeg rette mine øjne derhen og finde hvile.

Sygdom og smerte i livet

Når jeg oplever det, minder det mig om, at det kun er en kort tid, jeg skal være her. Min "stærke" krop ældes, kræfterne svinder. Da vendes mine øjne imod andre værdier, det som skal vare evigt, det fuldkomne Guds rige.

Leo Stålegård Poulsen f. 1949

Uddannet diakon/sygeplejerske 1976.

Arbejder som sygeplejerske i Døgnplejen, Bornholm.

Prædikant i LM siden 1988.

Den åndelige nød

Det er dog særlig den åndelige nød, som gør, at jeg længes efter det fuldkomne. Jeg forstår Paulus, når han i Rom 7,24 skriver: "Jeg elendige menneske! Hvem skal fri mig fra dette dødens legeme?" Jeg fornemmer og kender smerten i Paulus' nødråb: Hvem skal fri mig?

Jeg har også måttet bede om at blive fri, som Paulus giver udtryk for det i 2 Kor 12,8-9: "Tre gange bad jeg Herren om, at den (tornen i kødet) måtte blive taget fra mig, men han svarede: 'Min nåde er dig nok, for min magt udøves i magtesløshed'."

Det er trykthed og hvile. Det er at være i Guds skole, når vi er magtesløse. Vi kan ikke lide det, for vi vil helst være først, størst og bedst.

Bitterhed

Jeg har oplevet, hvordan bitterhed kan forsure tilværelsen, både for mig selv og for omgivelserne.

"Lille jeg" er blevet uretfærdigt behandlet, jeg bliver bitter og bærer nag og hader. Det er hårdt og tungt at leve i bitterhed, og det er uholdbart for troens liv, som dør ud.

Asaf beskriver det rammende i Sl 73,21-22: "Dengang mit hjerte var bittert, og det nagede i mit indre, var jeg et uforstandigt fæ, en stud var jeg for dig".

Som kristen kan jeg ikke blive ved at leve i bitterhed, livet vil dø og omgivelserne vil blive præget af denne bitterhed.

Det er godt at give Gud ret og kunne komme videre, ligesom i salmen vers 23 og 28: "Men nu er jeg altid hos dig, min højre holder du fast ... Men at leve Gud nær er min lykke, jeg tager min tilflugt til Gud Herren".

Velfærd

I vores generation er det en fare, at vi bliver optaget af alt det, vi kan og har midler til. Vores øgede velfærd kan dræbe det åndelige liv og himmellængslen. Vi får let fokus det forkerte sted. Vi glemmer, at vi er pilgrimme, og at vi er på vej til vort rette hjemland.

I beretningen om Abraham og Lot kan vi finde meget visdom, som kan hjælpe os på vores pilgrimsvandring. Det er tankevækkende med de to.

Abraham, der var meget rig, blev dog ved med at leve som pilgrim. Han var på vej hele livet. Han slog sig ikke til ro og blev ikke bundet af sin rigdom. Da han slog sig ned ved Mamres Ege ved Hebron, var det første, han gjorde, at bygge et alter for Herren. Det viser, hvor han havde fokus. Gud gav ham løfter, og han blev troens far.

Lot valgte det, der så bedst ud, og teltede nærmere og nærmere Sodoma og sad til sidst i byens port, som en af de ansete i byen, syndens by. Han slog sig til ro der, og blev et advarende eksempel for os alle. Han blev reddet ud af byen, men mistede sin hustru, og blev senere far til sine døtres børn.

I 2 Pet 2 kan vi læse, at Lot led under sit ophold i Sodoma. Dog blev han der, og det påvirkede hans fremtid og hans børn.

Det er ikke rigdommens størrelse, der er afgørende for, om jeg bliver bundet af den, men om jeg holder fokus.

I mødet med disse forskellige udfordringer er det trygt at kunne synge sidste vers i ÅSS nr. 617:

Gode hyrde, jeg barnlig beder:

Følg og led mig, følg og led mig altid du,

at frem jeg iler med dig for øje,

indtil jeg hviler udi det høje!

- Den evige hvile i herlighed hjemme hos Gud.

Horisont;

Spalten, hvor redaktionens medlemmer vil forsøge at sætte aktuelle og principielle forhold ind i en større sammenhæng. Spalten vil også indeholde passager fra den kirkelige debat og klip fra forskellige blade og aviser.

Alvorsdrab

I Lokalavisen Århus kunne man d. 30. juni læse en artikel om et bizart kunstprojekt af en 23-årig fritidskunstner: Et portræt af Joseph Fritzl fremstillet af små uskyldige plastikperler. En sætning fra interviewet har bidt sig fast: *"Hvis vi ikke kan joke med de dystre og syge ting i livet, hvor er vi så henne?"* Det uddybes: *"Om det er en børnemorder eller kræftsygdom er lige meget. Hvis vi kun kan grine af de gode ting i livet, er vi nogle hyklere. Vi skal også kunne grine af de dystre ting i livet."*

Når sætningen har bidt sig fast, skyldes det, at den rammer ind i en karakteristisk tendens, som præger vores kultur: Alvorsdrabet! Vi vil pille alvoren ud af alting. For når det mister sin alvor, mister det også magten over os; det bliver hevet ned på et plan under os, så det ikke længere er truende eller bestemmende. Selv Fritzls borende blik kan man ignorere eller grine af som almindelig småkedelig hverdag, når det hænger på køkkenvæggen som et uskyldigt perlebillede.

Alvorsdrabet begås i almindelighed de steder, hvor noget eller nogen forsøger at kræve en handling af os. Den sure chef, den autoritære lærer, den appellerende

politiker og den sortklædte præst – det er en fryd, hvis vi på en eller anden måde kan negligere deres appel og den alvor, de udstråler. For vi vil jo være vores egne herrer, og det er ydmygende og undertrykkende, hvis nogen står over os, kan bestemme over os og gøre os bange.

I særdeleshed gælder det forholdet til Gud og de ting, Gud har omkranset med en hellig alvor i sit ord. Blasfemi er et sikkert hit på standup-scenen, og det drives i vidt omfang på gadehjørner såvel som akademiske institutioner.

Men der er mange også mere uskyldige, fromme og velmenende måder at dræbe Guds alvor på. Vi laver formentlig ikke perlebilleder af den Almægtige Gud. Vi spotter forhåbentlig ikke Gud ved flade vittigheder og misbrug af hans ord. Men jeg er bange for, at vi bedrager os selv, hvis vi tror os upåvirkede af tendensen til at ville af med det hellige ved at gøre det mindre alvorligt og forpligtende.

Hele stemningen i vores missionshuse kan hurtigt få karakter af noget klubagtigt, og det er en reel fare. Vi har ikke det højtidelige kirkerum og orglets brusen til at minde os om Guds majestæt og livets alvor. Til gengæld går mange nye tiltag ud på, hvordan vi gør det mere dejligt og

attraktivt at komme til møde: Hvordan får vi alle – også de unge – til at synes, det er fedt at bruge aftenen i missionshuset?

I Bibelen læser vi om, at Guds ord kan få mennesker til at begynde at græde – i dag sker det vist noget oftere, at folk begynder at grine. Men hvornår i kirkehistorien er der kommet vækkelse ved at gøre menighedens samlinger mere hyggelige eller festlige? Og hvornår i kirkehistorien har korte humoristiske prædikener vist sig at være vejen frem til den enkeltes personlige konfrontation med Gud? Hvad siger vores nye sangtekster og melodier om, hvordan den enkelte betragter sit forhold til den Almægtige?

Vækkelsesforkyndelsen vil hive tæppet væk under mennesker, der mener at stå. Ikke bekræfte og hygge. Den vil sabotere hjemmelavede gudsbilleder og almenreligiøs livsførelse. Den vil gøre evangeliet til brændende nødvendighed hos den vanekristne. Vækkelsesforkyndelse vil ikke fjerne smilene, glæden og humoren. Glimt i øjenkrogene, interesseret omsorg og hjertelig imødekommenhed må automatisk være til stede i en menighed, der kender Jesus! Men det skal være på baggrund af *indholdet* i vores fællesskab og i dybeste respekt og ærefrygt for Guds

Alvorsdrab; Vi vil pille alvoren ud af alting. For når det mister sin alvor, mister det også magten over os.

ord, som samler os. Vores mødedage må ikke blive den ugentlige klubdag, men den dag, hvor vi tager af sted for at samles om at høre Guds hellige vilje med os. Hvis vi har brug for vækkelse i dag, må det først og fremmest være dén alvorlige konfrontation med den hellige Gud, vores prædikener og vidnesbyrd kredser om og dén livsvigtige grundtone for kristenlivet, vores former og missionshusholdning giver plads til. Ellers vil det en dag lykkes os at blive fri for Bibelens hellige Gud. HGH

Aggressiv ateisme

Bjarne Nederby Jessen kommer med et nødvendigt opråb i en kronik i Kristeligt Dagblad den 6/8-2009:
Fadervor ud af skolen. Kristendomskundskab ændres til religion, et fag, hvor de forskellige religioner stilles lige, og filosofien får plads. Der må ikke snakkes skabelses- tro eller skabelsesteori i biologitimerne eller i skolen i det hele taget, det være sig folkeskoler, friskoler og gymnasiet, for det er alene evolutionslæren eller evolutionsteorien, der gælder.
Flere vil indskrænke friskolernes mulighed for virkelig at være frie skoler. Lukkeloven er næsten helt afskaffet, og helligdagslov-

givningen står for skud.
For mange er der et uheldigt signal i at blande Gud ind i tingene i det hele taget. Men til gengæld skal der snakkes mere og mere om homoseksuelles rettigheder. Homoseksuelle skal have mulighed for at blive viet i en kirke ...
De klart ateistiske organisationer Humanistisk Samfund, Human-Etisk Forbund og Humanistisk Forbund bliver mere og mere aggressive, og medierne giver dem mere og mere plads. Den 21. juli i år havde DR2 en kommentarudsendelse, der hed "Illusionen om Gud", en engelsk dokumentarfilm fra 2006 med den engelske videnskabsmand og ateist Richard Dawkins. Det var et rent "reklamefremstød" for ateismen. I udsendelsen annoncerede Dawkins, at han vil bevise, at religion ikke blot er dumt, men direkte farligt. Noget, han ikke vil kunne bevise, men som der nok skal være en del, der hopper på.
Der gøres mange forsøg på at lukke Gud ude. Anders Fogh Rasmussen og en række andre politikere fra blandt andet Enhedslisten og SF vil have Gud ud af det offentlige rum ...
Sekulariseringen er yderst fremskreden i Danmark og er vel ved at blive en selvstændig ideologi, en gudløs sekularisme.

Det har Kristeligt Dagblads chefredaktør, Erik Bjerager, mesterligt beskrevet i sin bog "Gud bevare Danmark – et opgør med sekularismen".

Jessen konkluderer, at det er på høje tid at handle, og hans opfordring gives hermed videre til Budskabets læsere:

Bjerager opfordrer ganske enkelt til besindelse på den kristne arv, før det er for sent. Det er for tidligt at sende kristendommen på museum. Vi må have en modstrøm i forhold til den omsiggribende ateistiske humanisme. Ganske enkelt et opgør med sekularismen ...

Alt for mange har tiet alt for længe. Alt for mange kristne har alt for længe stiltiende set på, at samfundet sekulariseres mere og mere, og at Gud skubbes ud i periferien ... Kristendommen er den mest omfattende og livsforandrende kraft, verden nogen sinde har set. Kristendommen har haft en enorm indflydelse på indretningen af samfundene i hele den vestlige verden. Med kristendommen trådte næstekærligheden ind på verdensarenaen. Kristendommen har været og er en uomgængelig faktor i Danmarks historie, men vil den også være det i fremtiden? Kun hvis vi som kristne besinder os på vores kald til at være kristne i hele samfundet. FBP

Gamle og nutidige trends

– inden for kristne sange og salmer!

AF LARS FREDERIKSEN

.....

Siden Jubals dage (1 Mos 4,21) har menneskenes børn haft trang til at udtrykke sig gennem sang og musik. Man har sunget om det, der har rørt sig i menneskesindet. Om krig og kærlighed! Om had og hævn, og om romantik og elskov osv.

Gennem sangene blev slægternes historier og folkesagn rakt videre til de opvoksende slægter, som melodiose historiebøger fra de mange forskellige folkeslag, og det ord, der blev sunget ind, lagde sig på hjerterne og hæftede sig i sindene på børnene, der sad i skyggerne fra bålet om aftenen og lyttede til de voksnes sang. På en sådan måde blev historien sunget ind i børnene, at de selv – mange år senere – var i stand til at gengive beretningerne for deres børn, når de gentog de sange, de havde lært udenad. De

sange de selv var opvokset med.

Og naturligvis har man også sunget om de skjulte ting. Om guderne, om heltene og om heltinderne i de mange religiøse og overtroiske sagn og sagaer, der siden syndefaldets dag har floreret i alle folkeslag. Sådan var det også i Guds folk. Her sang man beretningerne og historierne om Guds ledelse, om hans herlighed og nærvær blandt sit folk. Det var sange med et indhold, der ikke måtte gå tabt for eftertiden, og sådan blev det "livsvigtige budskab" holdt i live og rakt videre til efterkommerne.

Sang er forkyndelse

I Femte Mosebog 32 møder vi Moses, umiddelbart før han må tage afsked med folket. Det folk, som han havde vandret i spidsen for på godt og ondt i 40 år. Det folk, som han elskede, fordi Gud

havde udvalgt det som sit ejendomsfolk, om end de ofte var genstridige og troløse. Nu ved han, at han skal dø! Gud har sagt det, og Moses må tage afsked, men han har en sidste formaning, en advarsel og en sidste "peptalk", som han brænder for at give videre til folket: "Herrens navn vil jeg forkynde" (v. 3) siger Moses, og så minder han folket om, hvordan Gud – hele vejen fra trællelandet i Egypten til dér, hvor de nu stod, ved indgangen til det forjættede land – havde været nær dem; havde ledt dem; havde sørget for dem; havde beskyrmet dem og havde kæmpet for dem. "Han (Gud) kredsede om det, holdt øje med det, passede på det som sin øjsten. Som en ørn, der vækker sit kuld op, og flyver frem og tilbage over sine unger, bredte han sine vinger ud, tog det op og bar det på sine vinger ..." (v. 10f). Men Moses fortæller også om Herrens dom og brændende vrede over dem, der satte sig op imod Herren og "vakte hans vrede med afskyelige ting ..." (v. 16), og han forkynder evangeliet til den rest, der vender sig fra det onde og søger Herren: "For Herren vil skaffe sit folk ret, forbarme sig over sine tjenere, når han ser, at kræfterne svinder..." (v. 36). Og han slutter af med at sige: "I skal befale jeres sønner omhyggeligt at følge alle ordene i denne lov. Det er ikke nogen ligegyldig sag for jer, det gælder jeres liv; det er i kraft af det, I skal få et langt liv på den jord, I skal tage i besiddelse, når I nu går over Jordan" (v. 47).

Men det, der er særlig interessant at hæfte sig ved i denne sammenhæng er, at denne livsvigtige forkyndelse, som Moses hermed rækker videre til de kommende generationer, faktisk ER EN SANG! En sang – netop fordi der hér er noget, folket skal indskærpe sig! Hér er der noget samtiden – og eftertiden – ikke må glemme. "I skal befale jeres sønner ...!"

Springer vi nogle tusinde år frem i tiden, finder vi, at vores reformatorer med Martin Luther i spidsen, tænkte i samme baner.

Reformationen fik naturligvis stor nytte af, at bogtrykkerkunsten netop blev opfundet i de år, men alligevel stod det klart for Luther, at skulle folket virkelig tilegne sig Guds ord, så skulle det ikke bare ud i bogform. Nej, så skulle det synges ud – og ind i hjerterne på det folk, som Gud ønskede at frelse. Og derfor var sangskrivningen en ikke uvæsentlig del af Luthers mangfoldige virke. Fordi det virkelig lå ham på sinde, at folket fik del i de bibelske beretninger og den bibelske lære! Med andre ord var – og er – sangen *forkyndelse* af Guds Ord! (se fx Sl 89; 95; 114; 115 m.fl.)

Sang er bøn

Men derudover har sangen også et andet sigte, som vi også finder adskillige eksempler på i Salmernes Bog (fx Sl 3; 8; 13; 17 m.fl.), hvor sangen har et lodret sigte, i form af *bøn*. (En del sange og salmer har naturligvis et element af begge dele.)

Grundtvig sammenfatter fylden af sangens funktion i sætningen: "Takkesangen (lovsangen) er det himmelvendte svar på det himmelsendte budskab!" Det "himmelsendte budskab" får vi bl.a. rakt gennem de *forkyndende* sange (typisk salmer og åndelige sange). Det er Gud, der tager initiativet ved at henvende sig til os med sit frigørende evangelium. Det budskab kan vi forkaste, eller vi kan tage imod det "med tak i vore hjerter" (Kol 3, 16) fx gennem lovsang og takkesang. Skal vi overføre denne tanke til vores brug af sange og salmer ind i de nutidige kredse og menigheder, må konklusionen være, at vi har behov for begge typer sange, for at fremme et sundt åndeligt liv i et folk, der både lader sig under- vise og opbygge gennem de *forkyndende* sange, og som glad og frimodigt "svarer Gud på hans "himmelsendte budskab" gennem *lovsangene*.

Lars Frederiksen; Jeg savner de nyskrevne, moderne, danske tekster.

Sang-temperaturen

Og hvordan går det så med det, hvis vi skal tage temperaturen på sangen og musikken i menighederne? Her har jeg en oplevelse af, at der i mange år har været en gennemgående overvægt af *forkyndende* sange. Dvs. at sangene ofte har tjent det formål, at supplere og "sætte ramme" om prædikenen, hvilket der naturligvis ikke er noget galt i, men ofte med blev resultatet, at lovsangen fik trænge kår.

En tanke kan være, at savnet af lovsangen og behovet for at udtrykke sin glæde og taknemmelighed over for Gud gennem sang og musik gennem de seneste årtier har trængt sig stadig mere og mere på – primært blandt de yngre generationer – hvilket så har ført til en stor produktion af enkle lovsange på bekostning af de mere indholdsmættede *forkyndende* sange. Det er nok en naturlig mekanisme, når en kultur, der har været "bundet" i én grøft, endelig får vristet sig fri, med det resultat, at den let falder i den anden grøft. Derfor ser vi kirker og menigheder, der næsten har sluppet salmerne og de opbyggelige sange, for at have meget fokus på de mere "tyndbenede" lovsange, godt hjulpet på vej af de nye medier som computere og projektorer m.m. (Naturligvis må den stagnerede produktion af forkyndende sange også – til en vis grad – tilskrives den generelle sekularisering, som har gjort sit indhug også i de bibeltro menigheder. Det føles ikke så forpligtende, blot at synge bibelkor og enkle lovsange!)

Træt af det tynde

Der er dog mange eksempler fra disse menigheder på, at de kører ligeså træt i de enkle lovsange, som de før var i de "tunge" sange. Fx fortalte den kendte engelske lovsangsleder og sangforfatter Matt Redman på konferencen "MissionWorship 2007" om en

periode sidst i 90'erne, hvor han blev voldsomt anfægtet af den lovsangstradition, som han selv stod i spidsen for. Han talte med sin præst om problemet, og sammen aftalte de, at så længe Matt havde det dårligt med stilen, måtte de holde op med at synge overhovedet i menigheden. Det blev til godt et halvt års musikalsk tavshed i menigheden, hvor man hverken sang eller spillede, indtil Matt "modtog løsningen fra Gud": For atter at få vækket den sande lovsang og tilbedelse i menigheden, skulle sangene have et andet indhold. Sangene skulle – fra at have meget af den jeg-centrerede "*jeg elsker og ophøjer og tilbeder dig*"-tone – nu først og fremmest have en klar "*jeg elsker og ophøjer og tilbeder dig, FORDI...*"-tone. Med andre ord, en klar forkyndelse af korsets og blodets forløsende kraft for den enkelte synder! Det var i den erkendelsesproces, han skrev sangen: "Når den sidste sang", hvor omkvædet lyder: "Forny min ånd, og forny mit hjerte, så det handler om dig, Jesus." (Man kan læse mere om hans historie i bogen *Worship – Ind i tilbedelsens hjerte*).

Frelsesgrunden – ordet om korset – gik således fra at have levet en noget skjult tilværelse gennem 80'erne og 90'ernes lovsangstradition, til atter at komme i centrum – denne gang iklædt moderne rytmer og toner. Denne nye kors-orienterede trend er nu ved at brede sig – primært fra de engelsksprogede lande – og har blot lige gjort sig bemærket i Danmark de seneste år, hvor lovsangsledere som Matt Redman og Chris Tomlin og bands som Delirious? og Casting Crowns m.fl. er ved at slå sig godt fast hos mange danske unge, mens Stuart Townend, Keith & Kristin Getty, Graham Kendrick m.fl. skriver nye sange og salmer (hymner), der primært henvender sig til et mere modent publikum.

Sideløbende med denne sunde udvikling på den internatio-

Lars Frederiksen f. 1967

Handelsuddannelse og pædagog.

Musiksekretær og prædikant i LM.

Tidl. leder af kristen daginstitution, sol-daterhjemsleder m.m.

nale lovsangsscene, er den hjemlige trend, at vi vender os til den "gamle sang-/salmeskat" og iklæder den nutidige toner og rytmer til stor glæde for mange børn og unge. (Et godt eksempel på den tendens er cd'en *Håb mit hjerte* fra gruppen Stoew.) Pludselig oplever vi atter unge, der er vilde med at synge: "Ren og retfærdig", "Guds barn jeg er" og "Herre, jeg vil gerne tjene" m.fl.! Sange – som for få år siden aldrig blev foreslået af de unge ved vidnesamlingerne – står nu i kø for at blive sunget!

Dansk og engelsk

Men – for at hælde en anelse malurt i bægeret – så savner jeg de nyskrevne, moderne, danske tekster. Mange bliver oversat, og mange af de gamle tekster får et tiltrængt ansigtsløft, men hvor er der langt imellem, at vi bliver præsenteret for en helt nyskrevet, dansk tekst, der indeholder samme tone som de har fået vakt til live i England.

Mange har – bevidst eller ubevidst – en oplevelse af, at det virker tamt og plat, at synge på dansk. Det er synd, synes jeg! Der er da intet i vejen for en enkel engelsksproget sang i ny og næ, og vi er jo heldigvis også mange, der synes, at det faktisk går godt med at fange indholdet i de engelsksprogede sange ... lige indtil, der begynder at komme lidt *kød* på teologien. Så begynder de teologiske fagudtryk m.m. at dukke op, og så står de fleste af os af, selvom vi ellers begår os godt på sproget!

Derfor – lad os holde fast i den gode og sunde udvikling, som meget af den nyere sangskrivning er inde i – lad os få flere stærke, gode, forkyndende tekster om Guds indgreb til frelse for os, og lad os få begejstrede lovsange, der udtrykker taknemmeligheden for det fuldbragte værk ... Men lad os få det – på dansk! Af hensyn til de 25% i de danske menigheder, der ikke fatter en brik engelsk! Af hensyn til de 50% af os, der falder fra, når sproget bliver for teologisk! Men først og fremmest af hensyn til Helligånden, der – som enhver anden arbejder – har "krav på optimale arbejdsbetingelser"! Det har han næppe hos de fleste af os, der først skal bruge ressourcer på at "oversætte" indholdet i sangene.

Der sker desværre let det, at vi holder budskabet to skridt fra livet, når det er på engelsk. Her er det ikke længere så forpligtende at synge med! Her bliver det ikke så personligt, som hvis det foregår på modersmålet! Men det er vel ikke meningen med sangene? Sangens formål er jo netop, at formidle kontakten mellem Gud og den enkelte. Det må vi arbejde på at optimere i menigheden. At vi så synger 7-8 engelske gospel-/lovsange på en Gospelworkshop i en weekend, er fair nok, for her har vi hele weekenden til at få teksten ind under huden. Men ved det hjemlige møde/gudstjeneste, må vi gøre det enkelt og umiddelbart forståeligt for alle!

Artiklen er tidligere bragt i *Liv i troen*.

Guds magt og menneskets ansvar

– tre opfattelser

AF PETER OLSEN

.....

Protestantiske kristne har i århundreder delt sig i tre store grupper: lutherske, reformerte og arminianske. De to sidstnævnte har i 400 år udkæmpet drabelige, teologiske slag, som vi lutherske blot har betragtet på afstand. Men de senere år har vi modtaget mange impulser fra begge grupper. Derfor er det mere nødvendigt end nogensinde at være opmærksom på protestantiske ligheder og forskelle.

Reformationen blev indledt i 1517 med offentliggørelsen af *Martin Luthers* (1483-1546) 95 sætninger vendt mod den katolske afladshandel. Han var stærkt uenig i den tanke, at man kan betale sig til syndernes forladelse. I stedet sagde Martin Luther

ligesom Hebræerbrevet 9,12: Ved sin død og himmelfart gik Jesus *én gang for alle* ind i det Allerhelligste med sit eget blod og vandt en evig forløsning for vore synder. Når vi blot tror, at dette ene offer gælder for os, så står vi helt syndfrie foran Gud allerede i dag. Denne tro skaber Gud selv i os ved sit ord, sagde Luther. Genfødslen er en åndelig dødeopvækkelse. Men *Den katolske Kirke* lyste ham i band på grund af denne lære. Alligevel så mange i Nord- og Mellemeuropa op til Luther som den, der havde genopdaget det sande evangelium.

Men allerede midt i 1500-tallet udbrød der betydelige uenigheder mellem de protestantiske kristne. Mange af disse uenigheder blev bilagt i 1580 med *Konkordiebogen*, som er en samling af lutherske bekendelsesskrifter. Der var dog så store uenigheder, at det ikke var muligt at samle alle protestanter. De fleste i England

.....

og i Skotland, i Holland, i Nordfrankrig, i det sydlige Tyskland og i Schweiz stod uden for den enighed, der blev opnået blandt de lutherske. Skandinavien samt Nord- og Østtyskland blev langt på vej luthersk, mens Sydeuropa forblev katolsk. I et bælte mellem det lutherske Nordeuropa og det katolske Sydeuropa kaldte de fleste sig reformerte. De ville gerne være protestanter. De var enige med Luther i den nævnte 'en-gang-for-alle-virkning' af Jesu sonoffer. De lå derfor Luther nærmere end de lå Romerkirken. Men på en række punkter afveg de alligevel fra de lutherske bekendelsesskrifter.

Den reformerte Kirke

I den reformerte verden betragter man franskmanden *Jean Calvin* (1509-1564) som kirkens vigtigste reformator. Han blev født den 10. juli 1509 i Noyon, 100 km. nord for Paris. Derfor fejres 500-året for hans fødsel i øjeblikket med konferencer og udgivelser mange steder i verden.

Calvin blev uddannet som jurist, men foretog på egen hånd omfattende teologiske studier. I 1533 var han endnu en del af *Den katolske Kirke*, men i 1534 trådte han pludselig frem som protestant. Hvad der skete med ham, og præcis hvornår det skete, ved vi ikke ret meget om. Men han siger selv, at Gud tvang ham ud af katolsk overtro ved en pludselig omvendelse. Senere hen omtaler Calvin ofte sig selv som discipel af Martin Luther. Vi må formode, at han er faldet over et af Luthers skrifter, og at Gud har brugt det til at omvende den unge franske jurist. Allerede i marts 1536 udkom Calvins hovedværk *Institutio religionis christianae* (undervisning i den kristne religion). Calvin var da 24 år gammel og nyomvendt, men hans bog er kommet i utallige oplag lige siden og genudkommer stadig med næsten bekendelsesagtig karak-

ter i den reformerte verden. Bogen blev i øvrigt udgivet i Basel, Schweiz, hvortil Calvin havde måttet flygte, fordi kong *Francois d.1.* indledte en forfølgelse af alle protestanter i Frankrig.

Kort efter slog Calvin sig ned i Genève og blev øjeblikkelig sat til at lede den protestantiske menighed der. På grund af uenighed om kirkeordningen i Genève flyttede Calvin til Strasbourg i 1538, hvor han fungerede som præst. Men i 1541 fik han alligevel lov til at gennemføre sin kirkeordning i Genève, så han flyttede tilbage og blev der til sin død. Han indførte et fire-delt embede med præster, lærere, ældste og diakoner. Præsterne og de ældste udgjorde tilsammen byens kirkelige ledelse (konsistorium), der skulle tage sig af menighedens liv og af menighedstugten. Den verdslige myndighed skulle bistå den kirkelige ved at støtte den rette religion og undertrykke den falske. Dette sidste blev gennemført meget nidkært med pisk og kætterbål. Diakonerne skulle varetage kirkens omsorgstjeneste og lærerne skulle undervise i den rette tro. Vigtig for undervisningen blev desuden oprettelsen af et teologisk akademi i Genève. Menighederne skulle i øvrigt mødes i regionale synoder for at afgøre overordnede spørgsmål. På denne måde ville Calvin undgå den statskirkelighed og det hierarkiske præstevælde, der allerede i 1530'erne kendetegnede de lutherske områder. Alligevel har den rette kirkeordning været en kilde til stadig uenighed blandt de reformerte. Til gengæld har spørgsmålet aldrig været afgørende for den lutherske kirke. I 1500-tallet var det i højere grad forståelsen af nadveren, der skilte de lutherske og de reformerte. Af pladshensyn vil vi dog her nøjes med at se på forsoningens rækkevidde og især på frelsens tilegnelse, fordi lutherske, reformerte og arminianske kristne har tre forskellige opfattelser af den sag.

>

Strid om forudbestemmelsen

Kort før år 1600 udbrød der en strid om forudbestemmelsen blandt de reformerte i Holland. Den klassisk reformerte lære om frelsen, udviklet på det teologiske akademi i Genève i årene efter Calvins død, hænger logisk sammen, så de enkelte lærepunkter følger som nødvendige konsekvenser af hinanden. Logikken tager her sit udgangspunkt i Guds almagt og det syndige menneskes afmagt. Men den reformerte logik blev angrebet af en gruppe teologer med professor i Leiden *Jacob Arminius* (1560-1609) i spidsen. Han døde den 19. oktober 1609 midt under striden og vil utvivlsomt blive mindet mange steder på 400-årsdagen for sin død.

En synode afholdt 1618-19 i byen Dordrecht i det sydvestlige Holland samlede officielle repræsentanter fra de reformerte kirker i Holland, England, Skotland, Schweiz og flere fyrstendømmer i Tyskland. Hensigten var at bilægge striden, men resultatet blev en splittelse mellem den egentligt reformerte kirke og det, som vi siden da har kaldt de arminianske kirkesamfund. Synodens flertal vedtog nemlig fem lærepunkter, som var helt i overensstemmelse med akademiet i Genève:

1. Efter Adams fald er synden et så fuldstændigt fordærv, at intet menneske (undtagen Jesus) er i stand til at ville, hvad Gud vil, eller bare at tro på Gud. I åndelig forstand er ethvert menneske dødt, ikke bare sygt eller skadet. Et ugenfødt menneske kan lige så lidt vælge at tro, som en død kan vælge at leve. Når et menneske kommer til tro, er der derfor tale om en dødeopvækkelse, som Gud bevirker alene uden nogen indsats fra dette menneske.
2. Før alle tider har Gud forudbestemt de mennesker, som han i sin nåde vil give troen og det evige liv. Samtidig har

Gud forbigået alle de øvrige mennesker. Gud har ikke bare forudbestemt måden, hvorpå man bliver frelst, men også de enkeltpersoner, som faktisk bliver frelst.

3. Her i tiden har Gud gennemført sin forudbestemmelse ved at sende Jesus som et sonoffer for de menneskers synd, som han har forudbestemt til frelse. Det betyder, at Jesus *ikke* døde for de menneskers synd, som Gud *ikke* har forudbestemt til frelse. Dette kaldes begrænset forsoning. Særligt på dette punkt adskiller klassisk reformert teologi sig fra den klassisk lutherske. Men en del reformerte kalder sig faktisk *fire-punkts-calvinister*, fordi de fastholder punkt 1-2 og 4-5, men ikke punkt 3.
4. Her i tiden gennemfører Gud sin forudbestemmelse ved at virke uimodståeligt med sin genfødende nåde på de mennesker, som han har forudbestemt til frelse. Alle disse mennesker vil komme til at møde Guds nåde, og når de møder den, vil de også komme til tro.
5. Her i tiden gennemfører Gud sin forudbestemmelse ved at virke uimodståeligt med sin bevarende nåde på de mennesker, i hvem hans genfødende nåde har bevirket troen. Det betyder, at for de sandt troende er frafald umuligt. De frafald fra troen, som vi desværre ser omkring os, forklares typisk på den måde, at de pågældende aldrig har ejet den sande tro. Også hér må vi som lutheranere erklære vores uenighed. Ganske vist bevarer Gud troen i os, men det umuliggør ikke frafald.

Det arminianske svar

Det var denne logisk sammenhængende teologi, hvor al vægten ligger på, hvad Gud gør, der fik Arminius op på barrikaderne. Alle-rede den 14. januar 1610 havde godt 40 af hans disciple afleveret

Af Peter Olsen f. 1963

Cand.teol. 1996, Tidl. lærer og leder på LM's Missionsskole.

Fra 2006 ph.d.-studerende ved Københavns Universitet.

en såkaldt remonstrans ('en modsigelse') til kirkens ledelse. Hvor de klassisk reformerte argumenterer ud fra Guds almagt, begynder arminianerne med menneskenes mere eller mindre frie vilje. Remonstransens forfattere hævdede, at Guds forudbestemmelse af de frelste skete på baggrund af forudset tro. Reelt betyder det, at Gud kun har forudbestemt måden, hvorpå et menneske bliver frelst; nemlig ved tro på Jesus. Han har ikke forudbestemt, men kun forudset, hvilke personer der faktisk vil blive frelst. Forfatterne hævdede videre, at Jesus døde for alle mennesker og sonede alle menneskers synd. Gud rækker sin nåde til alle som et tilbud om assistance. Ved hjælp af Guds assisterende nåde kan en fortabt synder nu vende sig om til Gud og blive frelst. Det er op til den enkelte selv at beslutte sig for eller imod Gud. Nådens virkning er ikke uimodståelig. Forfatterne gav til gengæld udtryk for usikkerhed angående frafaldets mulighed. Om nåden kan mistes igen, kræver et større bibelstudium, sagde de, end det, som remonstransen har mulighed for at levere. Siden da har de fleste arminianere hævdet, at den bevarende nåde kun er assisterende og at den derfor kan mistes igen. Det er altså muligt for en sandt troende at falde fra igen.

Remonstransens forståelse af menneskets syndefordærv er ikke entydig. Det står ganske vist så galt til, at intet menneske kan omvende sig uden Guds assisterende nåde. Men Jacob Arminius selv havde benægtet det totale syndefordærv, som både Luther og Calvin havde hævdet. Arminius' væsentligste discipel,

methodismens far *John Wesley* (1703-91), fastholdt i princippet læren om syndefordærvet. Til gengæld hævdede han, at Guds assisterende nåde rækker ud til alle mennesker og sætter alle i stand til at afgøre sig for eller imod Gud. En overnaturlig tilføjelse til menneskets faldne natur genopretter altså den trosevne, som vi ikke længere har af naturen. Derefter kan et menneske vælge at tro på Gud eller lade være. Omvendelsen er ikke en dødeopvækkelse i den forstand, som Luther og Calvin havde hævdet. Hvad enten arminianerne benægter det totale syndefordærv eller ophæver det ved hjælp af Guds assisterende nåde, er konsekvensen en logisk sammenhængende lære om frelsens tilegnelse, hvor ansvaret for tro og vantro placeres entydigt hos det enkelte menneske.

Arminianerne finder vi i dag særligt i *Metodistkirken*, i *Pinsekirken* og i de mange uafhængige, karismatiske menigheder. Det er meget misvisende, hvis vi kalder dem reformerte. I stedet bør vi kalde dem arminianere.

Vi kan som lutheranere hverken tilslutte os den reformerte opfattelse af forsoningens rækkevidde og frafaldets umulighed eller den arminianske forståelse af menneskets begrænsede syndighed og Guds nåde som en assistance. Vi må tage afstand fra begge disse udgaver af 'frelsens logik', men vi ligger dog det reformerte syn nærmere end det arminianske. Det ser vi lidt mere på i artiklen på de følgende sider.

Når Gud tager fejl ...

Open Theism – den evangelikale verden i opbrud

AF PETER OLSEN

Lige siden reformationen har protestanterne i Europa kaldt sig selv *evangeliske* – fx *Den evangelisk-lutherske Kirke*. I denne betegnelse ligger en kritik af *Den romersk-katolske Kirke* som ikke-evangelisk. Man kan også tænke på *Evangelisk Alliance*, hvori indgår de fleste protestantiske kirkesamfund, men ikke katolikkerne, for de er ikke evangeliske. I den engelsktalende verden kom det tilsvarende begreb, *evangelical*, i det 18. og 19. århundrede til at betegne de teologisk konservative protestanter i modsætning til såvel katolikkerne som de rationalistiske eller liberale protestanter. Fra engelsk sprogbrug har vi importeret udtrykket *evangelikal* som betegnelse for de evangeliske (altså protestanter), der fastholder realismen i kirkens klassiske tro, som vi særligt kender den fra reformationen. Denne tro siger, at Gud har åbenbaret sin frelsesplan for profeter og apostle, som har skrevet alt dette ned i

Bibelen. Derfor er Bibelen Guds eget ord. Og derfor taler dette ord sandt om Israels historie, om Jesu guddommelighed og undere, om hans stedfortrædende død for syndere, om hans genkomst til dom, om himmel og helvede osv. Liberale protestanter forholder sig til gengæld kritisk til Bibelens indhold.

Indtil for nylig har det været sådan, at denne skelnen mellem evangelikale og liberale protestanter var mest udbredt blandt lutherske og reformerte kristne. Fordi det meste af det teoretiske arbejde med Bibelen foregik i disse kirkesamfund, var det også her, kritikken af Bibelen stod stærkest. Arminianere – altså metodister, pinsevenner og karismatikere – var i højere grad optaget af at evangelisere og plante nye menigheder. De bedrev ikke så meget teologisk arbejde. De accepterede almindeligvis det, som jeg ovenfor har kaldt kirkens klassiske tro. Fx regnede

Martin Luther; En gud, hvis forsyn har det med at være spændt på, hvad der vil ske, er blevet en sølle nar.

(Om den trælbundne vilje, Århus 1983, s.231)

de normalt Bibelen for ufejlbarlig. Derfor betragtede de lutherske og reformerte også de fleste arminianere som evangelikale. Men inden for de sidste 30-40 år har arminianerne leveret et betydeligt større teologisk arbejde, end de har været vant til. Desværre er mange af dem så også begyndt at problematisere kirkens klassiske tro. Alligevel vil de fleste forsat kaldes evangelikale, for sådan er de jo vant til at betragte sig selv. Men lutheranere og reformerte har fået det stadigt vanskeligere med denne udvidelse af begrebet evangelikal til også at dække halv- eller hel-liberale protestanter. I øjeblikket kulminerer det interne opgør blandt de evangelikale med striden om *Open Theism*.

Guds forudviden

Open Theism eller på dansk 'åben gudstro' er et arminiansk projekt. Fortalerne siger selv, at de blot vil udvikle en konsekvent arminianisme. Det indebærer en kritik af deres egen tradition. Ifølge Jacob Arminius, John Wesley og de fleste traditionelle arminianere kender Gud hele fremtiden i detaljer. Normalt forklares Guds forudviden sådan, at Gud ser hele verdenshistorien, som om han står på en bakketop og alle mennesker og begivenheder befinder sig nede i dalen. Andre arminianere tilføjer, at Gud står uden for tiden og derfor strengt taget ikke *forudser* noget som helst, men blot i ét nu overskuer alt det, der for os at se ligger i henholdsvis fortiden og fremtiden.

Hertil indvender tilhængerne af *Open Theism*: Hvad enten Gud forudser eller blot tidløst ser hele verdenshistorien, er denne historie logisk set forud for Guds viden om den. Det er den faktiske historie Gud forudser eller tidløst overskuer. Derfor kan Gud ikke bruge sin viden om historien til at ændre den. Det ville svare til, at Gud kunne ændre fortiden og den mulighed er de færreste villige

til at acceptere. Altså: Hvad enten Gud har forudset det, der faktisk vil ske eller Gud tidløst ser det, der faktisk sker, så kan Gud ikke ændre på det. Hvis han ændrede det, var det nemlig ikke den faktiske virkelighed, han så. Gud kan derfor ikke bruge sin viden om det, der for os at se ligger i fremtiden, til noget som helst. Han kan ikke selv gribe ind over for det. Og han kan heller ikke give os oplysninger om det i den hensigt, at vi skulle undgå den faktiske virkelighed, som Gud allerede har set.

Arminius og andre forsøgte sig med den idé, at Gud allerede før skabelsen indarbejdede sine egne indgreb i den virkelighed, som han ville skabe, hvorefter han kunne forudse (eller tidløst overskue) hele den faktiske virkelighed inklusive sine egne indgreb. Det skulle, mente de, give Gud mulighed for at kende den faktiske fremtid og samtidig gribe ind over for den. Men tilhængerne af *Open Theism* svarer: Når Gud vælger sine indgreb på baggrund af den faktiske virkelighed, som han har set, så er denne virkelighed logisk set forud for Guds betragtning af den, og så kan hans indgreb ikke ændre ved den.

Tilhængerne af *Open Theism* konkluderer: Hvis vi ikke skal sige, at Gud står bag alt det, der sker i verdenshistorien, og hvis vi heller ikke vil frakende Gud muligheden for at gribe ind i historien, så må vi hævde, at Gud ikke kender hele fremtiden. Han kender kun de begrænsede dele af fremtiden, som han selv har forudbestemt (fx Jesu genkomst) og de dele, som er nødvendige resultater af nutiden (fx den næste solformørkelse). Dette er det særligt karakteristiske ved *Open Theism*: Gud kender ikke hele fremtiden! Når vi mennesker har en fri vilje, som arminianismen hævder, så kan Gud ikke på forhånd vide, hvad vi vil bruge denne frie vilje til. Det er, siger *Open Theism*, den nødvendige konsekvens af arminianismens egne forudsætninger. Det er samtidig en konsekvens, >

C.S. Lewis; Enhver, som overhovedet tror på Gud, tror, at Han ved, hvad enhver af os vil gøre i morgen.

(*Det er Kristendom*, København 1982, s.159)

som arminianerne hidtil ikke har været villige til at drage. Men i øjeblikket breder *Open Theism* sig som en steppebrand blandt metodister, pinsevenner og karismatikere.

Mission og frelse

Der er i det hele taget tale om, at den evangelikale verden i øjeblikket står i et betydeligt teologisk opbrud. Fra at være reformatisk, dvs. dels luthersk og dels reformert, er den teologisk konservative protestantisme godt i gang med at blive arminiansk og i mange spørgsmål drage de logiske konsekvenser af arminianismen, som Arminius, Wesley og andre ellers var tilbageholdende med. Særligt i Nordamerika ser vi bredden af disse teologiske forandringer, som dér bliver kaldt *the evangelical megashift*.

Hvis syndefaldets konsekvenser ikke er helt så alvorlige, som reformatorerne hævdede, eller hvis Guds assisterende nåde til dels ophæver disse konsekvenser, så mennesket har frihed til selv at vælge eller fravælge troen på Gud, så er det op til dette menneske selv at omvende sig og at fastholde troen til det sidste. Både de klassiske arminianere og *Open Theism* hævder, at Luthers og Calvins forståelse af omvendelsen fratager mennesket både frihed og ansvar og fører direkte til antinomisme; dvs. ligegyldighed med synden og med Guds lov. Luther og Calvin sagde, at omvendelsen er en dødeopvækkelse, hvor Gud på egen hånd skaber troen i et vantro hjerte. Arminianerne siger derimod, at Gud tilbyder sin nåde til mennesker, som han har givet den fornødne frihed til at vælge. Hvad enten vi har denne frihed af natur, fordi syndefaldets konsekvenser ikke er så alvorlige, eller vi får denne frihed tilbage som en slags over-natur ved Guds assisterende nåde, gør ikke megen forskel. Det er i sidste ende op til mennesket selv, om det vil frelses eller ej.

Mange nutidige arminianere forstår mission på samme måde som moderne katolikker og liberale protestanter: Gennem samvittigheden, naturen, kulturen og religionerne virker Gud med sin assisterende nåde på hedningerne, så de kan åbne sig for ham, uanset om de nogensinde hører om Jesus fra Nazaret eller ej. Fordi arvesynden ikke stikker så dybt og især fordi det er os og ikke Gud, der har behov for forsoning, omtolkes Jesu korsdød fra en stedfortrædende soning af synd til en fremvisning af Guds smerte over synden eller til en genoprettelse af den moralske balance i skaberværket. Af samme grund vil langt de fleste mennesker blive frelst. Normalt tilføjer disse arminianere, at vi fortsat skal sende missionærer ud, for det vil trods alt gøre det lettere for mennesker at åbne sig for Gud. For en betydelig gruppe arminianere består den fortabelse, som et mindretal kommer til at opleve, i øvrigt i tilintetgørelse. Der er ikke nogen fortsat erfaring af lidelse i helvede. Andre forstår fortabelsen som den ubehagelige oplevelse, det er, at komme i himlen, når man ikke på forhånd er indstillet på det. Alle kommer nemlig samme sted hen, men ikke alle oplever himlen på samme måde.

Med disse opfattelser har moderne arminianere fuldstændigt forladt reformationens teologi. De er ikke længere evangeliske kristne. Mange arminianere reserverer sig over for en del af det, deres trosfæller siger. Ikke alle tilslutter sig fx *Open Theism*. Men når de fastholder en svag syndsforståelse og en relativt fri vilje i frelsen, har de allerede åbnet døren for de konsekvenser, der i øjeblikket løber som en steppebrand blandt dem.

Freelse og logik

Man kan betragte reformert teologi som et forsøg på at opstille frelsen som et logisk system: Fordi mennesket er åndeligt dødt og

Af Peter Olsen f. 1963

Cand.teol. 1996, Tidl. lærer og leder på LM's Missionsskole.

Fra 2006 ph.d.-studerende ved Københavns Universitet.

ikke kun sygt, er det ikke nok, at Gud assisterer det med sin nåde. Han må skabe den frelsende tro inde i det enkelte menneske, ganske som Jesus gav den døde Lazarus livet, uden at Lazarus medvirkede det mindste. Når et menneske kommer til tro, er denne tro altså bevirket af Gud alene. Det skyldes hans vilje, at vi tror. Når et andet menneske ikke kommer til tro, er forklaringen, at Gud ikke har givet det troen. Det var altså Guds vilje at passere dette menneske forbi. Af samme grund døde Jesus kun for dem, som Gud har forudbestemt til frelse. Og fordi Guds nåde er effektiv, ikke blot assisterende, kan de ikke miste troen igen.

Allerede Jacob Arminius slog sig på denne logik, og man kan betragte arminianismen som et forsøg på at udvikle en alternativ logik: Fordi mennesket ikke er åndeligt dødt, men kun sygt, eller fordi Guds assisterende nåde giver mennesket den fornødne udrustning, har det en relativt fri vilje og kan derfor selv vælge at tro på Gud eller ej. Gud har ikke forudbestemt nogen med navns nævnelse hverken til frelse eller til fortabelse. Den endelige forklaring på, hvorfor nogen kommer til tro og andre ikke, ligger derfor hos mennesker, ikke hos Gud.

Martin Luther giver de reformerte ret angående syndefordærvet. Han giver dem derfor også ret i, at det er Guds nåde, der alene og effektivt skaber og bevarer troen i nogle mennesker. Det gør Gud ved dem, som han har forudbestemt til frelse. Der er tale om en dødeopvækkelse, hvor mennesket er fuldstændigt passivt. Men så siger Luther, at Jesus døde for alle mennesker, fordi Gud ønsker alle menneskers frelse. Og han siger, at de vantro står Guds nåde imod.

Både reformerte og arminianere indvender, at Luthers lære ikke hænger logisk sammen. Og deri har de ganske ret! Frelsen er for Luther ikke et logisk system, men et dobbelt møde med Gud i lov

og evangelium, hvor mennesket dræbes og får det nye liv. I dette møde med Gud kan det hele komme til at 'gå op' – ikke logisk ganske vist, men for hjertet, idet den enkelte finder hvile i syndernes forladelse. Hvis du forfærdes over læren om forudbestemmelse og Guds effektive nåde, er løsningen ikke at få det hele til at hænge sammen logisk, men derimod at flygte til Jesu kors, hvor også dine synder blev sonet og hvor Gud er dig nådigt stemt.

Prisen for det gode liv

AF KERSTIN HOFFMANN

.....

Det er en helt almindelig onsdag morgen. Reservelægen, der har fået tjansen på abortstuen, løber dagens første journal igennem. Han har netop hilst på den unge kvinde, der er blevet kørt ind på operationsstuen for at blive lagt i narkose. Han genkendte hende fra forundersøgelsen. 24 år, studerende – en køn pige for øvrigt! Han tjekker terminen på notatet fra scanningen. 10. uge – hun er kommet i god tid. Ligner også den type, der har orden i sagerne. Så husker han pludselig situationen fra scanningen. Fosteret havde bokset og hoppet på skærmen, så han måtte undertrykke et smil, da han skulle foretage den måling, der bestemmer alderen. Moderen havde heldigvis ikke set noget – der var jo ikke noget at smile af.

Nu melder narkosesygeplejersken, at man er klar. Kvinden er lagt i gynækologisk leje, og lægen sætter sig mellem benene og anbrin-

ger et spekulum. Han konstaterer, at det er første gang, kvinden er gravid. Hvorfor var det egentlig, at hun ikke ville have barnet? Han kan ikke lige komme i tanke om det og slår det hen. Roligt begynder han at udvide livmoderhalsen med de små metalrør, der ligger i stigende tykkelser på bakken ved siden af ham.

Til sidst er der plads nok. Han nikker til sygeplejersken, og suget starter med en lav brummen. Reservelægen fører sugespidsen ind i livmoderen. Roligt og systematisk begynder han at tømme den i urets retning hele vejen rundt. Det er vigtigt at få det hele med. Blodige klatrer af fosterdele og moderkagevæv flyver igennem plastikslangen mellem hans fingre. Dette er en af omkostningerne ved at leve i et moderne samfund, plejer han at argumentere, når han bliver træt af vagterne på abortstuen. Nogen må jo gøre det. Beholderen ved siden af ham fyldes langsomt.

Sandheden; De illegale abortudøvere var mindst lige så dygtige som de legale, og antallet af komplikationer var stort set det samme på sygehusene som på det illegale marked.

Efter ti minutter er det hele overstået. Sygeplejersken tager over, og den unge kvinde trappes langsomt ud af narkosen. Lægen tjekker en sidste gang, at blødningen er ebbet ud, krænger handskerne af og smider dem i pedalspanden ved udgangen. Scanningsbilledet flimrer et øjeblik i hans erindring, idet han går ud ad døren.

Hver dag bliver 40 ufødte børn dræbt i en abort i Danmark. De bliver revet i småstykker af et sug, afskåret fra næring ad kemisk vej eller klemmt ihjel under en for tidligt fremprovokeret fødsel.

De bliver dræbt i kvælende rutine, og der er tilsyneladende ingen overhovedet, der løfter et øjenbryn!

Kvinderne lægger sig frivilligt på briksen. Ikke glade eller stolte ved situationen, men dog rede til at betale denne ubehagelige pris for det, der i dagens samfund defineres som "det gode liv": Dette, at man får sine børn til rette tid, med den rette mand, under sunde økonomiske forhold og under forudsætning af, at barnet har de rette kromosomer. Moderhertet er pakket ned til senere brug. Kvindefrigørelsen har nemlig mere end noget andet sat kvinder fri af moderhertets tyranni.

Lægerne stiller frivilligt deres ekspertise til rådighed. Den faglige stolthed fokuseres på dette, at drabet – som jo nødvendigvis må kaldes noget andet i situationen – udføres til så lidt gene for moderen som muligt. Det var jo hele ideen med at legalisere fosterdrab – at undgå klamphuggerne. Det var da i alt fald den officielle politiske version. Sandheden om sagen er, at de illegale abortudøvere var mindst lige så dygtige som de legale, og at antallet af komplikationer stort set var det samme på sygehusene som på det illegale marked. Men den sandhed har aldrig været interessant, for hvordan skal man så forsvare et så destruktivt indgreb? Det strider jo imod al lægeetik at slå ihjel.

Samfundet stiller beredvilligt midlerne til rådighed. Hovsa-børn er dyre, og handicappede børn er rigtig dyre. Den fri abort er ikke til reel diskussion. Kvinder vil selv bestemme, siger man, så det skal de have lov til. Det har vist sig nyttigt for alle parter. Samfundssjælen har dog en grænse, som skal sikre den etiske selvspekt. Hvis en kvinde er oppe på at have fået en fire-fem aborter, så tillader man sig at løfte en streng pegefinger. Man skal jo ikke bruge abort som prævention, fy! Eller kommer man og vil af med sit barn, fordi det mangler en underarm, så må man altså rejse til udlandet, hvor de har en mere flosset moral end her.

Barnet har ingen beskyttere – ingen!

Det største chok får man, når man ser ind i sit eget kolde hjerte. For hvad gør jeg for de små? Hvordan kan jeg dog sove roligt om natten, når jeg ved, hvad der foregår? Hvad gør vi som kirke? Vi, der kender Guds voldsomme vrede imod uretfærdigheden – og hans store barmhjertighed og omsorg. Hvad gør vi, der ligger inde med verdens bedste budskab: at kærligheden sejrer over døden. Hvorfor er vi så handlingslammede og apatiske?

Jeg tror, der er flere ting, der gør sig gældende.

Først og fremmest må vi erkende, at gamle Eva (og Adam) er luddovne og rystende ligeglade. Bare det går mig og min familie godt, kan de andre sejle deres egen sø. En masse af vores gode undskyldninger for ikke at gøre noget er fabrikeret af vores syndige natur, der helst ikke sætter for meget på spil. Det er trist og beskæmmende.

Men det må vi altså ikke lade os stoppe af! For som Paulus skriver. "Jeg er korsfæstet med Kristus. Jeg lever ikke mere selv, men Kristus lever i mig". Gud kalder os til ikke længere at se os modløse på vore egne kolde hjerter, men at se på ham!

Derfor skal vi ikke sætte os ned og vente på, at vi kommer til at >

Kerstin Hoffmann f. 1963

Cand.med. 1992.

Webredaktør i Retten til Liv.

Minikonfirmandlærer i den lokale folkekirke.

elske de 15.000 ufødte, der hvert år brutalt dræbes i vores land, eller spejde i vores hjerter efter omsorg for de kvinder, der er ved at bukke under i sorg og savn, eller vente på at føle en oprigtig bekymring for vores land, der styrer lige ud i hedenskabet. Gud elsker! Vi skal handle på hans kærligheds vegne. Begynder vi først på det, skal vi nok få alle de følelser, vi kan bære – og flere til.

Det andet, jeg tror, lammer os, er opgavens håbløshed. Hvad stiller man op, når selv en mor vil slå sit barn ihjel? Hvad er der så tilbage at håbe på af kærlighed i verden? Jeg hører ikke til dem, der ser kvinder som ofre. Kvinder har aldrig i verdenshistorien haft bedre muligheder for at kæmpe for deres børn end nu. Alligevel er kvinder (såvel som mænd) ofre for den gudløse tidsånd, der hersker. Dette med at man er alene og selv må tilkæmpe sig "det gode liv" og betale prisen. Denne tidsånd er i bogstaveligste forstand dræbende og har dybe hedenske rødder. Det er gudinden, Artemis, som dræber de svage for at forbedre de stærkes chancer, der er vendt tilbage – i fosterdiagnostikken, i stamcelleforskningen og i kvindelivet.

Men det er ikke vores opgave at vurdere oddsene. Vi har en opgave, der skal udføres, og vi har dybest set kun et redskab, og det er at leve Helligåndens modkultur ud blandt vore medmennesker: Leve vores liv, så man kan se, at vi virkelig tror på, at ethvert menneske er skabt og elsket af Gud til fællesskab med ham, og derfor er dyrebart; at det gode liv består i at leve for andre, og at kærligheden overvinder det onde – i en begrænset målestok her på jorden og i total triumf på den nye jord.

Rent praktisk har vi tre store udfordringer:

Vi må forsvare de ufødte overalt, hvor de trues, være synlige med vore holdninger i hverdagen, blandt vennerne, i debatspalterne og i samfundslivet overalt, hvor vi har indflydelse. Vi har en god

sag, for abort er grotesk, men vi er oppe imod en massiv kollektiv fortrængning og vil nok ofte stå alene.

For det andet må vi advare mod abort. En masse kvinder og mænd styrer lige imod en katastrofe i deres liv. Vi ved det og må advare dem. I USA står der kristne foran hver eneste abortklinik. Så pågående er vi danskere ikke, men hvordan løser vi så den opgave? Det er på høje tid, vi finder ud af det!

Det tredje, vi må gøre, er at vise omsorg. Vi kan stille os til rådighed og hjælpe de kvinder, der ønsker at følge deres hjerte, men ikke har modet, og åbne vore hjem for dem, der står alene med et barn.

Også som kirke har vi et ansvar. Det er stadig tid til at kalde til omvendelse. At afsløre fosterdrabets grusomhed og kæmpe for de ufødtes gudgivne ret til at leve er også en måde at forkynde omvendelse på. Den kirke, der ikke vil stå frem og modsige uretfærdigheden er utroværdig. Og så kan vi åbne vores fællesskaber for dem, samfundet gerne vil af med; dem, der ikke lever op til normen; de handicappede og de anderledes. Dette, at alle er dyrebare i Guds øjne, kommunikeres allerbedst gennem handling!

Jette G. Christensen; Her kræves der en åben Bibel, for at følge med, men det skader jo heller ikke.

AF JETTE G. CHRISTENSEN

Troen, teksten og konteksten

Festskrift til Torben Kjær

Flere forfattere

Dansk Bibel-Institut i kommission hos LogosMedia 2009.

276 sider, kr. 299,95

Lad mig sige med det samme: Det tog mig et stykke tid at komme i gang med denne bog.

Jeg er ellers en begejstret fan af Torben Kjær og har haft det privilegium at deltage i hans undervisning og få et indblik i hans snørklede og underfundige humor. Alligevel nåede hans bog ikke op af tasken på en 12-timers togtur. Et festskrift til en lærd mand som Torben Kjær er nemlig ikke en letlæst roman, og det skal den heller ikke være. Det betyder ikke, at den er kedelig, men bare, at det tager noget tid at læse den, fordi indlæggene for en stor del er meget indholdsmættede.

Bogen er, som dens titel, inddelt i tre hovedafsnit, og hvor det første afsnit om troen kan læses af alle, har de to andre hovedafsnit om teksten og konteksten i højere grad teologer og andre, der har beskæftiget sig mere med teologi end gennemsnittet, som målgruppe. Bortset fra Birgitte Kjær er også alle bidragyderne teologer, hvoraf en skriver på norsk og en anden på svensk.

Afsnittet om 'teksten' spænder lige fra en noget nørdet sproglig gennemgang af den gammeltestamentlige tekst om Abraham og Isak, til Gammel Testamentes indfly-

delse på Ny Testamente, genrebeskrivelse af Lukasevangeliet og lovforståelsen hos Paulus mm. Her kræves der en åben Bibel, for at følge med, men det skader jo heller ikke.

Kontekst-afsnittet er lidt mere svævende i sit indhold. Jakob Olsen har skrevet om 'Sociologi, rationalitet og teologi: Habermas og Kierkegaard' og Carsten Elmelund Petersen om 'Kaldet til etik', som også inddrager Kierkegaard. Det er to interessante indlæg, men jeg kunne ønske mig en lidt mere praktisk eller konkret tilgang til emnet. Dermed ikke sagt, at Jürgen Habermas og Søren Kierkegaard ikke har noget at byde på i den sammenhæng, men det smager lidt mere af teori end praksis. Summa summarum er det en spændende bog med en lidt svag kontekst del til min smag, og hvis målgruppe ikke er lige så bred som Budskabets.

Bogen kan købes på www.logosmedia.dk.

Om bogen; Den giver et indblik i baggrunden for nutidens tilstand i Guds rige.

AF MADS VESTERGAARD JENSEN

Tro til tiden

Det kristne studenterarbejdes historie i Danmark

Flemming Kofod-Svendsen

Credo 2008

376 sider, kr. 299,95

Tro til tiden er en beskrivelse af det kristne studenterarbejde i Danmark op gennem historien. Flemming Kofod-Svendsens fremstilling er præget af videnskabelig grundighed. Det viser sig bl.a. i hele noteapparatet, som viser, at mange protokol-

ler, referater og samtaler ligger til grund for fremstillingen. Fremstillingen går helt fra de første kendte civilisationer frem til i dag. Hoveddelen handler dog om de sidste 125 år i Danmark. Den videnskabelige bundethed til kilderne, der i store afsnit overvejende er skriftlige, gør, at det ikke altid ligefrem er knaldromanslæsning. Alligevel er der noget at lære, da alle arbejdstiltag refereret i bogen jo er udtryk for menneskeligt engagement, præget af både personlige træk og tidens trends. Så på den måde er indholdet konkret. Det er også tydeligt for mig, at jo bedre jeg selv kan relatere til det beskrevne arbejde, desto mere spændende er læsningen. Vægten i hoveddelen ligger på, hvordan det kristelige kommer til udtryk i de mange og forskelligartede institutioner og organisationer for studenter i Danmark, der har det kristne som en del af deres selvopfattelse. Bogen rummer derfor også mange gengivelser af teologiske overvejelser og konflikter, og ind imellem også Kofod-Svendsens egne vurderinger. På den måde opnår bogen at kunne bruges på flere måder. Dels som en orienterende historiebog. Det er muligt at læse større uddrag selvstændigt eller fx at udelade den første del med den historiske

baggrund. Desuden er den, takket være en god litteraturliste, et langt navneregister og en udførlig indholdsfortegnelse, ret velegnet som opslagsbog. Hermed har man også et godt udgangspunkt, hvis man selv vil gå på jagt efter flere detaljer.

Den giver også et indblik i baggrunden for nutidens tilstand i Guds rige: Hvilke bevidste og ubevidste valg og udviklinger har ledet det kristne studenterarbejde derhen, hvor det er nu? Både inden for arbejdet og i samfundet i det hele taget? Hvordan har man i praksis grebet et så væsentligt arbejde an?

Særligt fremstillingen af Kristeligt Forbund for Studerende (KFS), som Kofod-Svendsen naturligt nok har et stærkt personligt engagement i som tidligere generalsekretær, giver stof til eftertanke. Hvordan når vi nutidens studerende, der mest interesserer sig for deres nære synlige omgivelser, med de gode nyheder om Jesus, så selve budskabet bliver hørt? Hvordan vokser vi som studerende i Danmark i en sund, bibelsk tro?

Jeg vil anbefale bogen, især til kristne studerende, men derefter også til alle andre.

Alex Dahl Karlsen; Carsten Hjorth Pedersen får peget på det unikke ved den kristne formidling.

AF ALEX DAHL KARLSEN

Hvordan få det sagt?

En praktisk grundbog for kristne formidlere

Carsten Hjorth Pedersen

Lohse i.s.m LogosMedia 2009

248 sider, kr. 299,95

Bogen er temmelig ambitiøs: "Den søger at give en samlet forståelse for formidlingen" (side 5).

Carsten Hjorth Pedersen vil ikke bare skrive en prædikenlære eller give gode råd til forkynderen. Han ønsker "at inspirere til formidling af den kristne tro" (side 5), hvorefter han lister 7 grupper af børn, unge og voksne op. Det er ikke bare noget, han siger, han vil. Han tager virkelig alle de nævnte grupper under grundig behandling.

Hvad er det så for en bog? Er det en principiel prædikenlære/lære om kristen formidling à la Carl Fr. Wisløffs "Ordet fra Guds munn", som jeg i øvrigt holder meget af? Er det en "opremsning af gode råd", altså hvordan formidle? Det er både og. Carsten Hjorth Pedersen får både peget på det unikke ved den kristne formidling, hvad enten det er en time i børneklubben, en andagt i ungdomsforeningen eller en bibeltime på en kredslejr. Samtidig får han inddraget almene pædagogiske indsigter, idet hans pointe er, at hvis man ikke bevidst vil forholde sig til formidlingens hvordan, betyder det ikke, at man afholder

sig fra at bruge formidlingsmetoder, men man lader sig bare styre af ubevidste forestillinger.

Risikoen ved at inddrage pædagogiske overvejelser i en bog om kristen formidling er, at de pædagogiske overvejelser tager styringen, og formidlingen af Bibelens budskab overskygges af en metodetænkning, som fjerner fokus fra budskabet fra Nådens rige. Men løsningen er netop ikke, at fravælge overvejelser om formidlingens hvordan. Der er former for formidling, der ikke tjener budskabet, mens der er former for formidling, som Bibelen selv præsenterer som gudvillede.

Mennesket er ikke ånd alene eller sjæl, for den sags skyld. Mennesket er ånd, sjæl og legeme. Dvs. med visse gudgivne muligheder og begrænsninger. Det handler al sand pædagogik om at afdække.

Og så emmer bogen af frihed. Samtidig med at den erfarne formidler har noget at sige om sammenhængen mellem budskab og form med markering af menneskers intellektuelle og psykologiske grænser, lægger han ikke op til at gøre formidlerne ens. Bogen bærer også præg af et ønske om at give den enkelte formidler frihed til

at gøre det, han eller hun er god til og har nådegave til. Faktisk er det en inspirationsbog til at få flere nådegaver i sving: Måske er jeg en god formidler med et godt budskab, men passer ikke ind i nogen af vores typiske opgaver. Måske kan bogen hjælpe den enkelte til at erkende sin plads og sin nådegave, og i samspil med sin ledelse få lagt rammerne, så man kan trives i opgaven, selv om man ikke passer ind i det kendte mønster.

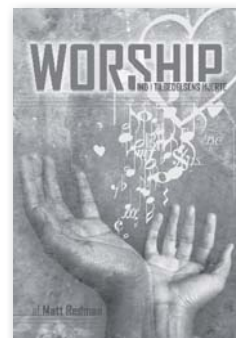
Det må da være evangelisk frihed i praksis og må kunne øge loftshøjden iblandt os.

Som jeg nævnte i begyndelsen vil Carsten Hjorth Pedersen sige noget til formidlere til børn, unge og voksne. Det betyder, at man ikke behøver at læse samtlige 248 sider, men kan koncentrere sig om det, som har relevans for ens opgave. Omvendt gælder det, at hvis man tager sig tid til at læse alle sider, får man også noget ud af de afsnit, som ikke direkte omhandler ens egen opgave. Fx står jeg jo som prædikant i den situation, at der også er unge, ja sågar børn tilstede. Selv om jeg ikke mener at have nådegave til at forkynde for børn, har jeg en forpligtelse til at respektere, at forsamlingen foran mig er blandet aldersmæssigt. Det betyder ikke nødvendigvis,

at jeg skal nå alle, men jeg bør i det mindste være opmærksom på det. Og her har jeg da lært en del om formidling for børn. Om ikke andet har jeg tre børn på hhv. 8, 8 og 7 år. Dem har jeg også et åndeligt kald til at formidle Jesus til.

Køb bogen og bliv beriget. Få ny inspiration uden at skulle 7 nye ting for at få succes.

Bogen kan købes på www.logosmedia.dk.

64 sider – kr. 98,-

Worship

Matt Redmann

Matt Redman går lige til hjertet. Både når han skriver sange og i denne bog. Han skriver enkelt – men med stor integritet og dybde. Man mærker, at han er tændt af Jesus. Han er hele tiden optaget af, at Jesus skal være centrum i vores tilbedelse – uanset om den kommer til udtryk i lovsang eller på andre måder.

Telefon 4820 7690
logosmedia@d1m.dk
www.logosmedia.dk

Udgiver

Luthersk Mission
Industrivænget 40
3400 Hillerød
Bladnr. 47700

Returneres ved varig adresseændring

lm

LUTHERSK MISSION

budskabet